Wirulane

Ilmub igal argipäewal.

Toimetus on: Tallinnas, Wiru uul. nr. 12.

Toimetuse adress: „Wirulase" toimetusele, Tallinnas. Wene keeles: Въ ред. газ. „Вирулане" Ревель, Эстл. губ.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop. ja tuleb wana adress kui ka selle nummer üles anda.

Kuulutuste nonpareille rida teksti järel 5 kop., teksti ees ehk keskel 15 kop. [illegible] ja 30 kop.

Tellimis-hind:

	postiga	postita	wäljamaale
aastas	6 rbl — kop.	5 rbl — kop.	11 rbl — kop.
11 kuu peale	5 „ 60 „	4 „ 65 „	10 „ 15 „
10 „	5 „ 15 „	4 „ 30 „	9 „ 80 „
9 „	4 „ 70 „	3 „ 90 „	8 „ 40 „
8 „	4 „ 20 „	3 „ 50 „	7 „ 50 „
7 „	3 „ 75 „	3 „ 10 „	6 „ 60 „
6 „	3 „ 25 „	2 „ 70 „	5 „ 70 „
5 „	2 „ 75 „	2 „ 30 „	4 „ 80 „
4 „	2 „ 20 „	1 „ 85 „	3 „ 85 „
3 „	1 „ 65 „	1 „ 40 „	2 „ 90 „
2 „	1 „ 20 „	1 „ — „	2 „ — „
1 „	— „ 60 „	— „ 50 „	1 „ — „

Tellida wõib ainult kuu esimesest päewast peale.

Üksik nummer maksab 3 kop.

Mitmete Eesti haritlaste ja endiste Olewiku tegelaste ettewõttel ilmub warsti Tartus

„Olewik."

Wangimajade ja postijaamade ülespidamiseks Liiwi ja Eesti kubermangu linnade poolt maksetawa maksu ärakaotamise seaduse eelnõu.

Riigiwolikogulikmete Terase ja Schulzenbergi poolt on järgmine, Balti linnade kohta wäga tähtis seaduse-eelnõu ühes seletuskirjaga sisse antud:

Juba magistradikohtute ajal (enne 1877. a.) oliwad Liiwi- ja Eestimaa linnad kohustatud wangimajasid pidama, mis täieste linnade kulul ülewal peeti ja linnaomawalitsuse all seisiwad. Kui tähendatud kubermangude linnade omawalitsused Wene riigi teiste linnade omawalitsustega ühesarnasteks muudeti, tunnistati wangimajad riigi omanduseks, nad seati riigiasutuste alla, kuna aga nende ülespidamine osalt linnade, osalt — peaasjalikult nõndanimetatud kubermangu-wangimajade ülespidamine — kohalikkude maakassade peale pandi. Wiimasel ajal on mitmed rüütelkonna maapäewad, selle peale toetades, et nad, nagu riigi teisedki semstwoasutused, sellekohaste seaduste järele wangimajade kütmise- ja walgustamisekohustest wabastatud on, tähendatud maksu maksmisele wastu hakanud panema. Niisugusel puhul, kui linnaomawalitsuste ja rüütlikonna maapäewade wahel selle asja kohta tekkinud tülisid tõeste maapäewade kasuks peaks otsustatama, wõiksiwad mitmete linnade kulud märkja suuremaks kaswada.

Nõnda ei peaks Liiwi- ja Eestimaa linnad ilma riigikassa wähemagi toetuseta wangimajasid mitte üksi kütma ja walgustama, waid sagedaste ka tähendatud hooneid korras pidama, mis iseäranis kubermangulinnadele, kus kõige kubermangu tarwis wangimajad on, raskeks läheb. Selle wastu on aga teised Wene riigi linnad 1898. aasta 18. mai ja 1900. a. 5. juuni seaduste läbi sellest kohusest wabastatud. Nimetatud seadustes on see põhjusmõte läbi wiidud, et wangimajade kütmine ja walgustamine, muudest wangimajade ülespidamisekuludest kõnelemata, enam üleriiklikste kui kohaliste ülesannete hulka käib. Peab ka weel seda silmas pidama, et Liiwi- ja Eestimaa kubermangu-linnad mitte üksi wangimajasid ei küta ja walgusta, waid et nendel laiemad kohused täita on: senini on nad pidanud mitmel puhul wangimajade tarwis ka maksuta ruumisid andma ja neid korras hoidma, mis Wene riigi muudele linnadele kunagi kohuseks pole olnud.

Nähtawaste on säärased, muude Wene riigi linnade kohustustega wõrreldes Liiwi- ja Eestimaa kubermangu linnade suurendatud kohused ajutised pidanud olema, mis ka linnaseaduse § 138 kümnenda punkti esimesest lisamärkusest selgub, milles tähendatakse et need iseäralised kohused Liiwi- ja Eestimaa kubermangu linnade peale „kuni uute määruste maksma hakkamiseni" pandakse. Selle tähendusega toonitati nähtawaste seda, et nimetatud kubermangude linnade koormamisel wangimajade ülespidamiseks sel mõttel mingisugust iseäralikst põhjust ei wõinud olla, et Baltimaa linnade rahaline seisukord parem oleks, kui muude Wene riigi linnade rahaline seisukord, waid et see ainult ajutiseks üleminekuks linnade iseseiswast wangimajade walitsemisest magistradi ajal üleriiklise korra juurde oleks. Nüüd, kus Wene riigi muud linnad igasugustest wangimajade ülespidamise kohustest on wabastatud oleks niisuguse seaduse maksmapanemine Liiwi- ja Eestimaa kubermangu linnades õiglaseks linna-eelarwete kergendamiseks, see on, neid linnasid ei tuleks mitte üksi wangimajade kütmise ja walgustamise, waid igasugustest wangimajade ülespidamise kohustest wabastada.

Ühes kulukama wangimajade ülespidamise kohusega pandi Liiwi- ja Eestimaa kubermangu linnade peale ka nende kirjas seiswate postijaamade ülespidamine. Ka see maks on puhas ajalooline jäänus: magistradi ajal oliwad sarnased postijaamad linnade käes ja kui nendes linnaseaduse maksma pandi, siis läksiwad ka need kulud linnade kanda. Linnade postijaamad puutuwad aga dieti wäga wähe linnawalitsuse ülesannete piirkonda ja nende ülespidamine Liiwi- ja Eestimaa kubermangu linnades saab peaasjaalikult sellepärast tarwilikuks, et riigiteenistuses seiswatel isikutel ametiasjus linnast wälja sõites õigus on küüdimeest ehk hobuseid nõuda Nõnda on linnad sunnitud wäljaspool linnapiirisid kulusid kandma.

Muidugi ei oleks õigus nõuda, et neid kulusid üksinda maakassa kannaks, kes linnade liikumata waranduste pealt maksu mitte ei saa, sest kui neid kohusid kord kohaliste kulude hulka on arwatud, siis peaksiwad nad niihästi linna- kui ka maa-omawalitsuse peale ühtlaselt langema. Niisugust hallikat oleks wõimalik leida: Liiwi- ja Eestimaa kubermangudes wõetakse 1898. aasta 21. detsembri ja orjuste ning maksuseaduse 1899. aasta wäljaande §§ 338. ja 330. põhjal linna- ja liikumata waranduste pealt iseäralist täiendus-maamaksu. Seda maksu makstakse linnade liikumata waranduste pealt kümnedtuhanded aastas, kuna seda maksu aga ainult mittelinna tarwiduste peale kulutatakse. Sellepärast oleks täieste õiglane Liiwi- ja Eesti kubermangu linnasid senini nende peal lasunud postijaamade ülespidamise kuludest wabastada ja tähendatud kulusid täiendus-maamaksust — nõndanimetatud teekapitalist katta (Maaorjuste ja maksude seadus 1899. a. §§ 138, 330—334), mis juures linnade wabastamine sellest orjusest wäga isänis oleks, peale kawatsetud seaduse maksmapanemist lähema eelarwe-ajajärgu alguses ette wõtta.

Ülemaltoodud seletuste põhjal teeme meie riigiwolikogu seaduse § 32. põhjal linnaseaduse § 138. punkt 10. esimese lisamärkuse ärakaotamiseks järgmise ettepaneku:

1. Liiwi- ja Eestimaa kubermanga linnad wabastatakse 1911. a. 1. jaanuarist igasugustest wangimaja ülespidamise kuludest, mis riigirentei peale pandakse.

2. Nende linnade kirjas olewate postijaamade ülespidamisekulude kandmine wõetakse linna omawalitsuste pealt ära ja pandakse lähemal täiendus-maamaksude eelarwe ajajärgul kuni uute semstwoasutuste sisseseadmiseni nende kubermangude teekapitalide peale. „Pwl." tõlge

Ühistegewuse nüüdne seisukord Wenemaal.

Ühistegewusline liikumine on pärast 1905. aastat Wenemaal igalpool nähtawaste edenenud. Rahwa seas elutsew korraldamise püüe leidis pärast poliitilise liikumise mahasurumist ühistegewuses tööpõllu, kus ta seda püüet teisel kujul ojalt awaldada wõis. Kõikidest ühisustest on kaubatarwitajate-ühisused praegusel ajal oma arwurikkuse poolt eesotsas. 1905 a. lõpul oli neid Wenemaal 1170, kuid praegusel ajal on nende arw juba 3500 peale tõusnud. Kuna 1905 a. weel pool osa kõikidest kaubatarwitajate-ühisustest talurahwa seltsid oliwad, on nende arw nüüdsel ajal juba 80% kõigist sarnastest ühisustest. Iseäranis tähelepanemisewäärt on, et Wenemaal talurahwa kaubatarwitajate-ühisused läbisiikku paremine edenewad, kui linna omad. Nähtust põhjendatakse sellega, et külades ühisuse liikmed ühtteist hästi tunnewad ja kontrolli pidamine seltsiliikmete üle palju kergem on kui linnades. Sarnaste kaubatarwitajate ühisuste järele tunnewad külaelanikud sellepärast tarwidust, et Wene külades üks wõi kaks „kulakut" — sahkerdajat — kaubitsemise endi kätte kiskuwad ja kõrgete hindadega ning halwa kaubaga rahwast kurnawad. Warguseb, nagu Peterburis tööliste tarbeühisuses „Trud" ette tuli, on külades pea wõimatumad asjad. Kõige esimene kaubatarwitajate-ühisus asutati 1865 aastal Riias. Nüüd, 45 aasta pärast on Wenemaal — Soomemaa maha arwatud — 3500 niisugust ühisust 550 tuhande liikmega. Kui silmas peame, et kaubatarwitajate-ühisuste awamine kuberneride lubaga sünnib, et need lubaandmistega just mitte ei tõtta, ja et Wenemaa elanikkudest kaugelt suurem osa lugeda ega kirjutada ei oska, siis näitab nende ühisuste arw Dr. Totomianzi meelest kaunis suur olewat.

Kõige rohkem kaubatarwitajate-ühisusi on Kiewi kubermangus, kus nende arw, 400 peale on tõusnud, kuna seal 1905 a. neid ainult 26 oli. 1908 a. asutati Kiewiske keskühisus, milleks 107 kaubatarwitajate-ühisust ühise sisseostmise tarbeks kokku astusiwad. Kiewi järele tulewad põllutöö kubermangud Poltawa 206 ja Podolia 200 k. t. ühisusega. Neljandama koha peal seisab tööstuse kubermang Perm 165 sarnase ettewõttega. Nende seas on kõige wanemad k. t. ühisused Wenemaal. Mida sarnastel ühisustel edenemiseks wäga tarwis läheb, on keskühisused. Kiewis on üks, Peterburis teine: Moskwasse asus ülemaaline keskühisus, kes 1908. a. oma kaubaladud awas ja pikkamisi kosub Neid on aga laia Wenemaa kohta wäga wähe.

Külades annawad kaubatarwitajate-ühisused oma liikmetele wäga sagedaste kaupasi wõlga. Siberis wõtawad k. t. ühisused oma liikmetelt raha asemel terawilja, sarwloomi, kalu j. m. wastu. Poltawa kubermangus toimetawad need seltsid oma liikmete põllusaaduste müümisi; Saratowi ja Moskwa kubermangus on k. t. ühisusi, kes wiljaaitasi ehitawad, krundisi rendile wõtawad ja oma liikmete poolt walmistatud tarbeasju müüwad. Mitmes kohas, iseäranis Permi kubermangus täidawad need asutused hoiukassade ülesandeid, kus nad hoiu- ja laenuühisuste asemel töötawad. Kuld mitte üksi ainelisi, waid ka waimlisi kosusi toowad Wene k. t. ühisused. Kasude ülejääkudest annawad nad sagedaste koolide, raamatukogude ja muude heade asutuste jaoks toetust. Ka juhtub sedagi, et nad rahwamajasi ehitawad. Nii ehitas Kurski kubermangus 1905 a. talurahwa k. t. ühisus suure rahwamaja üles, mis seal waimlise elu keskjaamaks sai.

Kaubatarwitajate-ühisuste järele on Wenemaal krediitühisused kõige rohkem maad wõtnud. Neile pani seadus 1895 aastast põhjuse. Riigipanga wäikelaenu osakond annab protsentide wastu laenusi wälja ja asutab oma agentide läbi talurahwale kredit-ühisusi. Praegusel ajal on 3400 kredit-ühisust, millede liikmed pea kõik talurahwa seast on, kuna kaubatarwitajate-ühisustest kõik rahwaklassid osa wõtawad. 1555 kredit-ühisust oli 1907 a. riigipangast 6.686.000 rubla suuruses laenusi wõtnud. Korterite-ühisuste oma kapitalid oliwad pea nende laenude suurused. Seltsiliikmede sissemaksude summa oli 10.774.000 rubla.

Kõige suurem kredit-ühisuste arw (umbes 200) on Hersoni kubermangus. Siiski ei ole neil seal keskühisust. Sarnaseid keskühisusi kreditja hoiuühisuste kohta on Krimmis, Uralis, Kiewi ja Kurski kubermangus. Takistuseks keskühisuste tegewusele on riigiwalitsuse taktika nende wastu. Üksikud kredit-ühisused, hoiu- ja laenukassad wõiwad endi liikmete hoiusummad tarwitusele wõtta ja laenusi teha, kuid keskühisustele ei lubata seda. Ainult üks paar keskühisust lähewad keelust waikselt mööda, kuna nad sarnastele ettewõtetele teise kuju ja nime annawad. Wene ühisuslased wahetaksiwad hea meelega walitsuse eestkostuse sisteemi, mis iseäranis kreditühisustes walitseb, hea meelega liikumise wabaduse wastu. Walitsuse inspektorid ajutawad ja kontrolleriwad kredit-ühisusi, kuid ühisuslased oskaksiwad seda tie palju paremine teha.

Krediitühisuste tegewus on wäga mitmekesine. Peale panga tegewuse ostetakse endi liikmetele põllutööriistu, masinaid, seemneid, kunstsönnikut jne., müüdakse terawilja, asutatakse kaubatarwitajate poodisi. Mõnikord tarwitawad ärinikud ja kodu-käsitöölised kredit-ühisusi kui toore-kauba ja tarbeainete walmistamise asutusi. Asja seletus seisab selles, et need isikud, kelle rahaline jõud toore ainete ja tarbeasjade walmistamise ühisuste asutamiseks ei

Lugejaid,

kelle tellimiseaeg 1. juulil lõpeb ja kes ei taha, et lehe saatmises wahe tuleb, palume tellimist

wõimalikult pea uuendada.

Oma wana sõpru ja lugejaid palume meie lehe heaks jälle elawamalt oma sõpru wõita, et „Wirulase" ümber ajajooksul ikka laiem ja arwurikkam ringkond wõiks koguda. Meie omalt poolt tahame kõik teha, mis meie jõus ja wõimuses on et lehe kui kõigiti ajakohase seisule ja lugejatele seda pakkuda wõiks, mis nad oma ajalehe käest õigusega nõuda wõiwad ja nõuda tahawad.

Meie püüe on rahulikku kultuuratööd teha ja kes meid sellejuures aidata tahab, sellele ütleme südamest tere tulemast! Nendu ja pohanduse meie ei toowi, aga kus äkekohus pead tõstab ja õigust häbiabi ähwardab, seal astume julgeste wälja ja anname pihta.

Lugupidades

„Wirulase" toimetus.

Puupiiritusest.

Ajakirjast „Terwis."

Piiritus etendab praegusel ajal suurt osa, mitte ainult kui kangete joowastawate jookide peas ja mõjuw jagu, waid ka kui tööstuses tarwilik ollus. Laialt tarwitatakse piiritust põletamiseks, siis walgustamiseks, siis mitmesuguste asjade sulatamiseks, mis wee sees mitte ära ei sula. Piiritusel on oma halbtuste kõrwal nii mõnigi hea omadus, mispoolest temale praegu weel ühewäärilisi asemikku leitud ei ole.

Meie oma kodumaal piiritust põletisaineks wõi walgustamiseks küll tarwitada ei saa, sest et ta selleks liig kallis on, tööstuses ei peaje meie aga ometi piiritusest weel mitte mööda. Suurem jagu wärwidest lasewad endid wälluseks ainult piirituse sees sulatatult tarwitada, puu- ja wärwimise-tööstus ei saa ilma piirituseta läbi.

Aegadel, kus weel tööstus madalal järjel seisis, oli piirituse suurem tähendus tema joowastawas omaduses. Riigid tarwitasiwad oma suurte wäljaminekute katmiseks raha, oli siis kõige lihtsam ja ka õigem, et maksu niisuguste asjade pealt hakati wõtma, mis elamiseks mitte tingimata tarwilikud ei ole, mida inimesed, kellel selleks raha jatkub, oma eralõbuks tarwitawad. Üks niisugune asi oli piiritus, nii sattus piiritus igalpool suurte riigi kasuks wõetawate maksude alla. Iseenesest ei ole piiritus mitte raske ega kallis walmistada, nii et teda eelnimetatud otstarbeteks tööstuses wäga hästi pruukida wõiks, kallis on tema läinud ja on praegugi weel tema peal olewate riigimaksude läbi. Tööstuse-riikides hakkas see hinna kõrgus aegamööda ikka enam ja enam tuntawaks saama. Mispärast pidiwad õiged ülekohtustega ja ülekohtuste pärast kannatama. Hakati piirituse kroonumaksude alt wabastamist nõudma, kui teda tööstuses tarwitatakse. Et nõudjatel õigus oli, et saanud keegi salata, kuid küsimus jäi siiski keeruliseks, kust pidiwad siis ärajääwad riigi sissetulekud tulema ja kudas sai selle eest hoida, et odawalt-müüdud tööstuse-piiritust ka mitte ei joodud. Hakati sellest kitsikusest peasemiseks kudagi teed otsima.

Ligidalseisew abinõu oleks see olnud, kui piiritust nii muuta wõiks, et ta joomiseks kõlbmata saab, temale aga kõik muud kasulikud omadused jääwad, siis teda muudetud kujul odawalt tööstuse tarwis müüa oleks wõidud. Kuulutati suured auhinnasummad nelle wälja, kes seda ülesannet piirituse kallal täide saatma õpetaks. Paljud lahutus- ja muud tegelased on selle ülesande täitmise kallal waewa näinud ja katseid teinud ja teewad seda praegugi weel, sest rahuloldawalt ei ole seda senini weel täita suudetud. On küll praegu juba niisugune joomiseks-kõlbmata piiritus olemas ja müüdakse seda odawalt tööstuse jaoks, aga et ta kõigiti oma ülesandeid täidaks, ei wõi just mitte ütelda.

Niisugust muudetud piiritust nimetakse „denatureritud piirituseks," j. o. piirituseks, mis loomuwastaseks tehtud on. Meil wõib seda monopolipoodidest tähe wastu saada, mis aktsisiwalitsusest ajaldusewäärilistele inimestele wälja antakse. Ta hind ei ole kallis, ta maksab praegu umbes 17 kop. toop. Tal on aga mõnedki halwad omadused küljes, ta ei ole mitte terwisele kahjuta, kui teda sisse wõtta ja tal on kaunis kange hais juures, mis teda põletamiseks wõi walgustamiseks mitte sündsa ei lase olla.

Mis denatureerimisel piiritusele juurde pandakse, on igas riigis riigi-saladuseks, peale selle on walsud trahwiseadused nende kohta olemas, kes niisugust piiritust jälle joomiseks kõlbuliseks katsuks teha. Kui raske see aga on, nimastawaid jookisid nii muuta, et nad oma maitse wõi haisu poolest nii wastikuks lähewad, et isegi joodikud neid ei jooks, näitab see asjalugu, et petroleumi-tööstuses joodikud-töölised oma tungi täitmiseks isegi petroleumi joowat.

Räägitakse loost, kus keegi keemikus Peterburis arwanud piirituse denatureerimiseks täieste sündsa wiisi leidnud olewat ja seda aktsisiwalitsusele hinnasaamiseks ette pannud. Et abiõdu piiritust terwisele mitte kahjulikuks ei teinud, tahetud kõige lihtsamal wiisil ära prooniba, kas ta tõeste joomiseks sugugi ei kõlba. Kutsutud nulitsalt üks möödasõitja hästi punase ninaga woorimees sisse ja palutud talle üks naps niisugust piiritust, muidugi weega lahjendatult. Mees wisanud napsi harjunud wiisil ära, ei ole hästi mõrubat nägugi teinud. Küsimise peale, kas ta tunneb, mis naps see on, olnud wastus: „see on konjak, aga kõige paremat sorti ta ei ole."

Üks teine ollus, mis wiimasel ajal tööstuses piirituse asemel enam ja enam oma odawuse läbi laiale laguneb, on nõndanimetatud „puupiiritus." Seda puupiiritust saadakse mitmel wiisil; esimeseks saamise wiisike oli selle ajamine puust, millest ta ka oma nime on saanud.

Oma keemialise olemise poolest on puupiiritus päris-piiritusele õige lähedal seisew, kuid tal on nii wastik hais ja maitse, et teda joomiseks tarwitada ei saa. Arwati ja arwatakse praegugi, et puupiiritus meie terwisele iseäralist kahju ei too, tarwitakse seda isegi arstirohuks, määrimisieks, aga lugu on ometi koguni teistsugune, nagu meie iseäranis Tartus seda nägema oleme pidanud. Puupiiritus käib kaunis kangete kihwtide hulka. Puupiirituse halbade omadustega tutwustamiseks ja tema tarwitamise eest hoiatasemiseks toon lugejatele endise Tartu maakonna-arsti, Dr. Ströhmbergi sellekohase kirjatööst St. Petersburger med. Wochenschriftis 1904 nr. 39 ja 1906 nr. 6 nättust, millest mõned meil weel meeleski saawad olema.

Kui Tartus Japani sõja jaoks tagawarawäelisi 20. juunil 1904 teenistusesse wõeti, tuli järgemööda kokku 15 juhtumist ette, kus inimesed Kuntzensbalsami tarwitamise läbi surma oliwad leidnud. Et neil päewadel monopolipoed kinni seisiwad, oliwad inimesed oma mure ja hirmu waigistuseks napsi asemel seda palsami toonud ja joonud. Peale nimetatud 15 surmakorra tuli weel kolmel korral raskei haigeksjäämist, jäädawa nägemise-wigastamisega Kuntzensbalsami wõtmise järel ette, kus aga inimesed eluga peasesiwad. 13 surnutest tulewad üleslõikamisele, mille üle pärast räägime. Kuntzensbalsam, puntsel-pantsel õli, kuntselpantsel, konselpantsel ja mõne sarnase nime all pruugitaw wedelik on segu, mis Liiwimaal enne „armsa maarahwa poolt" aptekidest palju ostetud ja jaolt arstirohuks, jaolt joowastamiseks tarwitati. Et tema walmistamiseks aptekritel kindla seaduse läbi äramääratud eeskirju ei ole, siis segas teda iga apteker ise nii kokku, kudas see temale kõige kasulikum, muidugi ka kasutoowam näitas, sest kunas rumaluse pealt mati wõtjatest puudus on.

Et wõetud Kuntzensbalsam oma harilikku kokkuseade järele ja selle peale waadates, palju üks ehk teine teda wõtnud oli, mitte surmawalt mõjuda ei wõinud, jäi surma põhjus esiteks tumedaks. Alles kaks hiljemalt linnalaatsaretti parandamisele tulewat Kuntzensbalsami tarwitajat aitasiwad asja selgitada.

22. juunil astus neist üks, 28. juunil teine nägemise kadumise ja silmahaiguse pärast laatsaretti. Esimene neist oli 19. juunil kell 10 hommiku ja siis 21. juunil kell 9 hommikul, kummagil korral konksu Kuntzenbalsamit wõtnud. Mees oli 34 aastat wana, joodik, olewat ka enne seda palsamit tarwitanud, kuid wiimastel kordadel olnud see palju kangem kui muidu. 21. juunil kadus tal söögiisu, pea hakkas ümber käima ja walutama, silmad läksiwad wasusaks, südame all kange walu, wiimaks oksendamine ja nõrkus, nii et ta sängi pidi minema, kus ta unesarnasesse uimastusesse langes. 22. kestis niisamasugune olek edasi, silmad ei näinud enam selgeste, kõik paistis nagu läbi udu ja haige toodi laatsaretti. Haige oli nii uimane, et raske oli temalt wastuseid saada, nägu oli punane, wähe tursunud, silmad kuiwad, puutumisel silmamunad walusad, silmaterad wäga suured, hingamine raske, korratu. Mitmesuguste paranduse-katsete peale waatamata kadus nägemine koguni, muud nähtused kestsiwad edasi. 29. juunil hakkas haige jälle natukene nägema. 18. juulil, kus haige koju lasti, oli nägemine niiwõrd paranenud, et mees umbes sülla kaugusel eesholitud sõrmi näha ja nende arwu lugeda suutis.

Teine haige, joodik noormees, 35 aastat wana, oli 20. juunil kell 3 pärast lõunat esimest korda elus 2 konksu Kuntzensbalsamit wõtnud. Kell 6 tuli ta uimastanud olekus koju, läks magama ja magas kuni kella neljani hommikul. Terwel järgmisel päewal oli ta hirmus wäsinud, pea käis ümber. Et ta kommisjoni ette pidi minema, ajas ta ennast wägise üles, kui ta aga koju peases, läks ta jälle sängi ja langes unesarnasesse uimastusesse. Järgmisel päewal ärgates oli ta ikka hirmus wäsinud, pea käis ümber ja nägemine oli õige puuduliikuks jäänud. 23. juunil ei näinud ta enam kuhugile minna, üleüldine seisukord hakkas natuke paranema, kuid nägemine kadus koguni. 28. juunil tuli ta laatsaretti. Ta oli enne oma silmade pärast Dr. Lackschewitzi juures käinud, see oli arwamisele jõudnud, et sarnane nägemise kadumine puupiirituse tarwitamise järele ette tuleb, et haige kudagi puupiiritust peab wõtnud olema ja oli ta laatsaretti saatnud.

Laatsaretti astumisel nägi haige ainult suuremaid asju, sai pimeda ja walge wahel wahet teha, wärwide wahel aga mitte, muidu tundis ta enese juba kaunis terwe olewat. Kui haige 18. juulil koju lasti, oli ta paremal silmal umbes kümnendik osa harilikust nägemisest. pahema silmaga suutis ta eesholitud sõrmi 2 sülla kauguselt lugeda, wärwide wahel ei saanud ta aga hästi wahet teha. Hariliku piirituse tarwitamise järele tuleb ka silmahaigusi ette ja nägemise wähenemist, kuid mitte nii wäheste hulkade järele, keegi muu roht ei sünnita niisugusid nähtusi ja sellepärast jäi puupiirituse peale kahtlus. Kõik Kuntzensbalsami tarwitajad oliwad oma „rohu" ühest ja sellestsamast aptegist toonud — wõeti siis sealne Kuntzensbalsam keemialiku järelekatsumise alla ja leiti, et see 50-protsendiline puupiiritus oligi, kuhu weel ühte ja teist maitse ja haisu muutmiseks juurde on lisatud.

Eelpoolnimetatud haigetele tuli 9. augustil weel üks 43-aastane Kuntzensbalsami tarwitaja juurde, kes oma silmade pärast Dr. Truharti juurde abi otsima oli läinud ja et haiguse põhjus warsti selgus, laatsaretti oli saadetud.

Surnutest oli 10 meest 30—50 aasta wanaduses, üks 19-aastane ja üks 80-aastane ja üks naine 60 aastat wana. Kõik oliwad enam ehk wähem alkoholiwõtjad. „Rohi" ei olnud neile küll maitsenud, aga nad oliwad teda siiski wõtnud, sest kunas rohi just hästi maitsew on. Mitmed teised, kellele nad oma rohtu ka pakkunud, ei olnud seda aga mitte alla saanud.

Kui palju oli keegi neist Kuntzensbalsami wõtnud, palju puupiiritust on tarwis, et inimest haigeks teha ehk koguni surmata, see oli küsimus, mida pidi katsutama kindlaks teha.

Witel juhtumisel läks korda tarwitatud Kuntzensbalsami hulka kaunis kindlaste teada saada. Surnud 60-aastane naine oli 21. juuni hommikul 1 ja lõuna ajal $2^1/_2$ pitsklaasi oma „rohtu" wõtnud, see oleks $3^1/_2$-pitsklaasi täit ehk umbes wäikene õlleklaasi täis, wõi wanade napsimõetude järele umbes pool korterit = 125 grammi. Kolm surnud meestest oliwad kokku mõne tunni jooksul 4 „sorokohmkat" Kuntzensbalsami joonud, mis umbes 400 grammi wälja teeb. Üks surnutest oli korraga umbes 150 grammi, pool korterit ära wisanud.

(Järgneb.)

ulata, riigipangast laenu rahasaamiseks krediühisusi asutawad, mis aga ainult nime poolest kredituhisused on.

Hoiu- ja laenuühisused on palju wanemad kui krediitühisused ja awaldawad puhast kreditühisuse worml k'ijamas mõttes. Kõige esimene hoiu- ja laenuühisus asutati 1865. a. Kostroma kubermangus. Et riigiwalitsus nende ühisuste wastu waenulik oli, siis ei wõinud nad nii ruttu sigineda, kui kredituhisused; siiski on paljud neist linnades wäike-ärinikkude ja ametnikkude ringkondades head tegewuse pinda leidnud. Laenu- ja hoiu-ühisuste tegewus on lihtsam; nad ei wõi mingit kõrwalist tegewust ettewõtta. Selle tõttu on aga nende laenuks antud summad palju suuremad, kui kreditühisuste omad. 1904. a. oli 885 ühisust oma liikmetele $47\frac{1}{2}$ miljoni rubla wälja laenanud, s. o. kaks korda niiwolju kui krebitühisused. Osakapitali oli 13.450 000 rubla, tagawara kapitali 3.374.000 rubla. Sissewaksude summa oli üle 30 miljoni. 1. jaan. 1907. oli laenu- ja hoiuühisuste arw 1002, milledest kõige suurem arw Balti kubermangude peale langes (144 ühisust). Selle järele tulewad Kiewi kub. ja Poolamaa. Praegusel ajal on Wenemaal umb. 1600 laenu- ja hoiuühisust 400 tuhande liikmega. Üks kõige suurematest laenu- ja hoiu-ühisustest on eestlaste oma Tartus. Tal on 2113 liiget, ja osakapitali 165 558 rubla. Sisiemaksude summa oli 1908. a. 1.029.344 rubla, laenuks antud summad 1.013.835 rbl. ja ringlisookswad summad 3.149.310 rubla. Puhast ülejääku oli 17.427 rubla, millest 1532 rubla koolidele, raamatukogule ja muude heategewate otstarbete jaoks annetati.

(Lõpp tuleb.)

Wäljamaalt.

Prantsusmaalt.

Sundusliku kosimine.

Nagu juba lühidalt teatasime, on senator Lannelongue poolt senatisse seaduseelnõu ära antud, millega wallalist põlwe Prantsusmaal wähendada tahetakse. Uus seaduseelplaan ütleb: 1) *Kes 29 aastaselt weel poissmees on*, see loetakse tagawarawäeliste hulka ja peab erakorralised wäeharjutused läbi tegema. 2) Iga riigi ja kogukonna ametnik peab 25 aastaselt naisemees olema, wõi ta lastakse teenistusest lahti. 3) Iga ametnik, kellel kolm last, saab esimesel wõimalusel parema koha; kolmandast lapsest peale iga lapse eest 200 franki aasta palgalisa kuni selle 16 eluaastani; iga lapse eest kolmandast lapsest peale 100 franki pajuli kõrgendust.

Türgimaalt.

Kreeta oppositsion.

Kreeta oppositsion ei mõtlegi kaitseriikide politika wastu wõitlusse peale. Kõik Venizeloni lepitamise katsed jäämad asjataks. Athenast tuleb järgmine sõnum: Kaneas wältab rahutus edasi. Venizelos saatis oppositsioni erakondade juhtidele järgmise ettepaneku:

Kuue liikmeline segaministerium kokku seada; walitsuse poolt seletus anda, et muhamedlased wannet andmata oma kohuseid wõiwad täita; rahwusekogu koosolekud määramata ajaks edasi lükata.

Venizelos lisas juurde, et ta oma ameti maha paneb ja igaühuse wastutuse oppositsioni kaela jätab, kui see järele ei anna. Oppositsioni juhid wastasiwad, et nad ettepanekut wastu ei wõtta ja nõuawad, et saadikuid muhamedlasi rahwusekogust mingil tingimisel sisa wõtta ei lastaks.

Montenegro kuningriik?

„Frankf. Ztg." teatatakse Wienist: Montenegro würst Nikita saatis kolmiklepingu riikide walitsusele kirja, milles oma nõust teatab Montenegrot 13. augustil **kuningriigiks** kuulutada. Ühtlasi küsib Nikita, mis kolmiklepingu walitsused sellest arwawad. Nagu kuulda, olla need sellega nõus.

Inglismaalt.

Ülëüldine wäeteenistuse kohustus.

Londonis peeti rahwuslise Serwis liidu 18. aasta koosolekul tähelepanemisewäärt kõned. Koosoleku juhatajaks oli lord Roberts. Liidu peasihtiks on sõjawäe asjandust Inglismaal edendada ja selleks kihutustööd teha, et aja jooksul üleüldine wäeteenistuse kohustus sisse seataks. Koosolekul peetud kõned oliwad wäga terawad. Lord Curzon ütles: Sõjawäelist kaswatust on tingimata waja, muidu jääwad inglased lodewaks. Tuulepäid on nüüd nihkästi rikaste kui ka waeste seas juba. Üleüldine wäekohustus peab kõik laiskleiad korralikkudeks inimesteks tegema. Lord Reid seletas, et Australias juba üleüldine wäekohustus sisse seatud on, ja selle tagajärjed olla igatepidi head. Lord Roberts tähendas: Meil ei ole rahwuslist sõjawäge, mis kõne wäärtki oleks ja 70-kuni 80.000 meheliste wõera wäe wastu panaks astuda. Kui Inglismaal üleüldist wäeteenistuse kohustust sisse ei seata, siis on ta tulewik üsna kurb.

Austria-Ungriast.

Üliõpilaste lahing Lembergis.

Laupäewal peeti Lembergi ülikoolis werine lahing ära. Üliõpilased-rutenlased tahtsiwad selleks meeleawaldust toime panna, et kui Wieni Itaalia õigusteaduse fakultet asutatakse, siis peaks ka Lembergi Ruteni ülikool asutatama. 800 telegrammiga kutsuti wäljaspool Lembergi wibiwad üliõpilased ja pealtkuulajad kokku. Pikkades ridades sammusiwad nad siis rewolwrite, browningite, nuiade ja raudkeppidega sõjariistus ülikooli, kus ülikooli walitsuse keelust hoolimata koosolekut tahtsiwad ära pidada. Kui ülikooli dekan üliõpilaste tähelepanemist selle peale juhtis, et nende teguwiis seaduse wastane on, kisendati: „Wälja temaga! Poolakad maha! Meie anname ise oma koosolekuks luba!" Nüüd sündisiwad werised kokkupõrkamised Poola üliõpilastega, kes saalt tungisiwad, kus koosolekut peeti. Tuleandmine oli päris korralik, 20 üliõpilast saiwad haawatud. Selle peale pandi ülikooli uksed kinni ja politsei kutsuti ülikooli, see wõttis 47 Ruteni üliõpilast wangi. Peaaegu kõigil nende juurest leiti rewolwrid.

Wahepeal oli määratu hulk poolakaid ülikooli ette kogunud. Kui rahwas wangiwankrit nägi, tahtis ta seal sees wiibiwaid Ruteni üliõpilasi wälja kiskuda ja nende üle rahwakohut mõista. Tuli sast jalawäge abiks kutsuda, kes püssitikkusid ees hoides joostes läbi tungisiwad. Wangiwanker pääses minema, kuid poolakad ei läinud weel laiali, waid tükisiwad ja lõiwad tuntud rutenlaste aknad sisse. Nad hüüdsiniad ühtelugu: „maha Rutenia mõrtsukatega!" ja tahtsiwad isegranis Wene „Proswita" hoone kallale tormata, nii et linna sall ratsawäge abiks tuli kutsuda.

Kolm haawatud üliõpilastest on wahepeal surnud, kuna nelja elu hädaohus seisab.

Saksamaalt.

Schönebeck-Weberi protsessi lõpp.

Laupäewal teatati Allensteinist: eila peale lõunat katsus proua Schönebeck-Weber omal pahema käe tuiksooned läbi lõigata. Ta kaotas hulga werd. Lähedusis olnud arst sidus haawa kinni, kuna proua seda sugugi sündida ei tahtnud lasta. Ulemine werine proua Weber karjus ühtelugu: „Laske mind, ma ei taha elada! Ma ei taha sinna (waimuhaigete majasse — T. t.) sest on juba teised enne mind rumalaks läinud! Ma ei taha elada!" Ta läbiwõitlew kisa kostis läbi terwe wõerastemaja.

Õhtu kell 8 widi proua Weber wäagise Kortau waimuhaigete majasse. Saatmas oliwad teda ta mees, ajakirjanik Weber, kaitseja adwokat ja arstid.

Proua Weberi asendamisega waimuhaigete majasse lõppeb ka loobetawasti see hiigla protsess jäädawalt, mille kõigu üle Saksamaa ajalehed seni nädalatekaupa weerupikkuseid kirjeldusi tõiwad.

Amerikast.

Poolakate kongress.

Amerika poolakad pidasiwad neil päewil Washingtonis kongressi ära, kus järgmine otsus tehti: „Ainult siis wõib rahwas edeneda, kui ta politik iseseisew on. Wenemaa käes on $\frac{2}{3}$ Poolamaa pinnast. Sellepärast tuleb seda poolakate peawastaseks pidada. Kui wõõw teine riik Wenemaaga sõda pidama hakkab ja poolakad siis ka omalt poolt wäsju tõstawad, siis on wäga wõimalik, et poolakad wõidu saawad. Wenemaa wastaste peale tuleb kui poolakate abiliste peale waadata. Tuleks jaapanlaste, austrialaste ja Wenemaa poolt allaheidetud rahwastega ühendusesse astuda. Kui Austria Poolamaa oma külge liidaks, siis oleks wõimalik, et sel kombel uue „Poola kuningriigi" saame."

Amerika ja Japan.

New-Yorgist teatatakse: Lugupeetud kindral Jake Smith wõitleb süüdiste Japaniwaenuliste ajalehtede kihutustöö wastu. Hurwiaw on seal juures ka tõendus, et kui Uhisriikide ja Japani wahel praegusel silmapilgul werine kokkupõrkamine tuleks, siis Uhisriigid kahtlemata Philipini ja Hawai saared kaotaksiwad. Kindral seletab, et Uhisriigid praegu sõja wastu täieste ettewalmistamata ja Põhja-Amerika sõjawägi selleks liig wäike on, et Kauges Idas sõda pidama hakata. Peale selle tuleb weel tähele panna, et sõjawäge ja sõjamoona nii kauge maa taha wedada sugugi kerge pole.

Walged ja neegrid.

Rahwuslise wihawaenu tagajärjel on Põhja-Amerika ühisriikides möödaläinud laupäewal jällegi werised kokkupõrkamised ette tulnud. Nagu New-Yorgist saadud telegramm teatab, on walged Misjouri osariigis ühe neegri üle, keda kahe walge neiu teoga teotamises süüdistati, rahwakohut pidanud. Suur salk neegreid püüdis oma suguwendi kaitseda ja selle tõttu tekkis nende ja walgete wahel werine wõitlus. Kuus neegrit ja kaks walget saiwad surma. Walgetel oli ülewõim ja nad kihutasiwad põgenewad neegrid linnast wälja. Waenu wõitlus wältas terwe õhtu läbi weel edasi. Walged nõuawad, et neegrid Simpson County maakonnast hoopis wälja aetaks.

Kodumaalt.

Kawastust. Minewal aastal kuulutas Kawastu mõisawalitsus kõikidele rendikohapidajatele, et nende kohad müügi olla lähewad. Ühes taludega pidiwad ka mõned mõisad ära müüdud saama. Kuid kõrge ostuhind (800 r. taalder) ja suur sissemaksu summa (wiies jagu ostuhinnast) peletas kõik ostjad eemale, nii et talud tänawu kõik weel müümata on. Tänawu sügisel tahta mõisawalitsus talude müümist jällegi ette wõtta, selleks olla kõigile rendikohapidajatega üh aasta peale kontraht tehtud: kui palju ostjaid leidub, seda näitab tulewik.

Salajane wiinamüümine õitseb siin. Selle peale waatamata, et Koosal kroonu wiinapood on, asub siin ja seal, isegi Koosal, kümnete kaupa salawiinakauplusi. Laialt tuntud on „Pops-Märt" ehk „Kwistenthal" kus kuulu järele kunagi see wa märjuke otsa ei pidada lõppema.

Wiinaaur ei mõju mitte üksi Kawastu walla elanikkude peale, waid ka naabruseske. Peremehed wiibiwad heameelega „Popsil", kust nad „wintis" peaga koju tulles teekäijatega tüli noriwad ja kärmi lööwad.

Sellepeale waatamata, et Koosal seltsimaja on, kus tihti näitemängusid rahwale pakutakse, õitsewad siin „pitspallid".

Meie noor Haridusselts ei jõua weel midagi korda saata. Tänawu aasta tahtis haridusselts raamatukogu awada ja palus walla käest abi, kuid wastati eitawas mõttes. H.R.L.

Ambla-Lehtsest. Lehtse wallaasjades walitseb korratus, mis peaasjalikult kirjutaja hooletusest on tekkinud. Kirjutajo H. Aron, keda 3 aastat tagasi waliti, wõtsi kekord „walitsiade" poolt sellepärast ametisse, et temo sõnamurdjaks haloteks, amet 50 rubla odawamalt wasta wõttis kui teised kandidadid. Muiduai paniwad wallaiiad 50 rubla juurde, kui mees juba paar kuud oli ametis olnud. Selle aasta jaanuaris heideti kirjutaja komisjoni poolt ameitist ära ja lasti wollkogu hulgast kommisjon walida, kes wead ja puudused läbi harutaks ja raamatud läbi rewideeriks. Peale mõnde korratuste leidis rewideeria kommisjon, et raha üle 700 r. rohkem on sisse tuinud kui wälja läinud, kuna kasias sisski kopikatki ei ole. Päewapäewalt tuleb uusi korratusi walge ette. Nõunikeks on teiste waldade liikmete wolitamatud, mis kirjutaja käte edasijaamiseks anu, juures isi jaoli edasi laamata jäetud, tiinumaksuid iga pere pealt 20 kop. rohkem sisse wiinud kui õigus jne.

Et wall. asutude sisseõudmine juba ennemalt nõrk oli, on wald praegu suures rahapuuduses. Sissenõudmata wallamaksusid on üle 3000 rubla, ja selle tagajärgedel koolitöpetajad ja muud wallaametnikud ilma palgata. Et natuki kriisituses peajeda, tegi wollikogu juuni algul otsuse, laenu- ja hoiu-ühisuse „Toetaja" liikmeks astuda ja sealt esialgu 1000 rubla laenata — selle otsuse on ka kommisjon kinnitanud, nii et koolitõpetajad, kellest mõnel üle kahe aasta palk saada, jälle kergemalt wõiwad hinge tõmmata. Wist on Lehtse wald esimene Eestis, kes laenu- ja hoiu-ühisuse liikmeks astub. Ehk peatewad sedawiisi ka temagi „surnud kapitalid" mida tal magaski-kasja nimel üle 14,000 rubla on, sedawiisi liikuma — oma rahwa ribadesse.

Lehtse laenu-hoiu-ühisus „Toetaja", kes teist aastat töötab, on enese ümber juba 130 liiget kogunud. Wallakirjutaja Aron kes „Toetajas" kirjatoimetajaks oli, tegi siingi korratusi, selle läbi, et tööjid korratult tegi ehk hoopis tegemata jättis. Ajutiselt waliti tema asemele Tapa koolitõpetaja Kleitsmann. Rahwas usaldab nii jugust rahaasutust, ja kogub aja jooksul rohkem ja rohkem tema ümber. „Post."

h. **Jõelehtmest.** 20. juunil lõi pikne „Miku" peresse sisse. Maani maha põlesiwad karjalaut ja ait ühes riiete ja warandusega. Omaniku Aleksander Kuusmanni kahju on umbes 740 rubla suur.

L. **Tartust.** Jaani laat oli tänawu kaunis elaw; hobuseid ja kariloomi oli kaunis rohkel arwul laadale toodud. Hobuste hind oli keskmine, 60—120 rubla, kuna kartulomade hind wähe alanenud oli — 55—60 r.

Haljalast. Aastapäew. Koheline Tuletõrjujateselts pidas 20. jkp. oma 1880. aastapäewa. Pidu algas eine wõtmisega. Õhtul oli näitemäng, tants ja lõtuleb algas ja mängis Kawaetu muusikakoor, kes alles Tallinna reisult kodu jõudnud oli.

Seltsil on praegu tegewaid liikmeid wiiskümne ümber ja ta töötab õige wirgalt. See on ka Haljalas ainsam selts, mis kiriku lähedusel wiibib. Kõik teised seltsid on eemal.

Soowime ka siin kohal nimetatud seltsile ta wastutusrikastes kohustes õnne ja jõudu edasipüüdmist enda ariks ja ligemise kasuks. —g.

Waralt. Õnnetu surm. Õnnetu surma sai 17. jkp. „Roome" talu karjane Emilie Petsmann. Ta oli wäljas kõwe wihma ajal karja hoidmas. Peale wihma leiti ta surnult maast. Pikne oli teda tabanud ja jalksed ära kõrwetanud, kuna kael ja pahem õla täieste purustatud oliwad.

— Siinpool tuli tänawu kewadel wäga wähe wihma, sellepärast tükkis põud wiljade kaswu seisma panema. Iseäranis kannatasiwad kuiwa käes wara maha tehtud kaerad. Nüüd on paar korda õige rubliste wihma tulnud, nii et wiljade seisukorra paranemist loota wõib. Ainult ristik kui ka segaheinale ei too wihm enam abi, sest ta on juba enam jagu peas ja ära niitmiseks walmis, ehk küll waewalt kümne tolli pikkune.

Heinategemisega ei ole siin pool weel hakatust tehtud, peremehed ütlewad: „las' kaswab weel". Heinasaak jääb tänawu wäikane olema; aruheinamaadel on hein nii wäikene, et paiguti isegi niitmise alla ei lähe, kuna luha heinamaadel wähe parem on. K. L.

Otepäält. Joomine. Otepää seisab joomise poolest igatahes esimeses reas, sellest hoolimata, et karskuse selts „Edasi" siin juba 20 aastat on töötanud. Karsked on hariliku nooredmehed, kes harilikult on joonud. Buubub ka mõni wanem karsklane siina. Joojate-püüdmiseks on wiimes kõrtsis grammofon, kes mängib, iarwitseb ainult kaks õlut osta. Peale õlle ja wiina joomise joodakse weel paju liikrat. Liikwoi ostetakse senbe käest ja tarwitatakse teda, peale harilikku joomise, iga haiguse juures kui arstirohtu, iseäranis naiste seas.

— Wiljaseis. Wiljad on siinpool kaunis keskmised. Nad oleksiwad palju paremad olnud, aga põud takistas nende kaswu. Mõnes kohas on rahe rukkid koguni puruks löönud ja nõnda samuti ka selst wilja rikkunud. Puruks löödud rukis on juba tükati kokku randud. Hein on paljudes kohtades ära külmanud. Heinategu seisab wihmaste ilmade pärast.

fp **Tartumaalt.** Waralt. Selts koosolek. Meie tuletõrjujate selts pidas 13. jkp. üleüldist koosolekut. Otsustati 5. juulil pidulikult aastapäewa pühitseda. Esitamaste wõeti: 1) tänu- wõi palwejumalateenistust pidada, 2) rongikäiku toime panna, 3) ridu peraiaks tulekustutamise pritsidega harjutust teha, 4) näitemängud ja tants, 5) piduõõt.

fp. **Waralt.** Pikne. 16. jkp. tabas siin hea kooa mür pikkuste wiihma, mis wäga tarwiline oli, sest et kange kuiwa mõjul kõik tuuwiljad kolletanud oliwad, mis nüüd wilwa järele jälle kenaste hakkenbama on hakanud. See oli hea külg. Aga halb oli see, et samal korral wälk Ütte talu karjalauda, hobuste talli ja tõõlt lüües põlema süütas, mis maani maha põlesiwad. Nagu kuulda, olla ka loom sisse jäänud, nimelt 24 lammast, 8 kanat ja üks poll; omaniku kahju niibugi suur.

Peetrist. Kodusest. Haawamine armukadeduse tagajärjel. S. lõi Liine Siirmann oma mehele sirbiga kaela joonte peale elukardetawa haawa, sellepärast, et mees teda umaga „Esna kabeisse" kaasa wõtta wõinud ja seal neiudega lõbutsenud. Tähendatud kabel on Esna mõisaomanikkude mausoleum. Ümberkaudsetele noortele inimestele on ta aga lõbutsemisekohaks muutunud. Härg.

Kaugemalt riigist.

Läbiotsimine Renteri telegrafi agentuuri sõnumesaatja korteris.

22. juunil wõeti Renteri telegrafiagentuuri Peterburi kirjasaatja Beringeri korteris läbiotsimine ette. Läbiotsimine on paron Ungern-Sternbergi asjaga ühenduses. Järgmisel päewal palus kirjasaatja tähtsate asjade kohtuuurijat et teda üle kuulataks, sest ta pidawat mõneks ajaks publikusele sõitma. Kirjasaatja palwe leidis wastutulekut.

Peterburist. 22. juunil awati Sa-Peterburi ülikooli ruumides rahwakoolide õpeabinõude näitus, kust peaasjalikult inimestele tarwiskele sõitnud koolitõpetajad osa wõtawad. Näitusel on kaks osa: õpeabinõude ja raamatute osad.

— Peterburi sõja-ringkonnakohtus harutati rahwakoolitõpetajanna M. Semeti asja. M. Semeti süüdistatakse Pihkwa lähedal olewale meestekloostrile kallale tungimises. Nagu nüüd wälja tuli, oli Semet jalga juht, mille üksikud liikmed oma karistuse juba kätte saanud on. Semeti ast jäeti siis wälja, sest et tema waimu terwise juures kahtluseid tõusiwad. Sõjakohus mõistis kaebtusealuse 20 aastaks sunnitööle.

— Peterburi linnapealiku käsul on mustasajalisi lehte „Semstshina" 300 rublaga trahwitud.

— Pühapäewa rahu jalale seadmiseks mõeldakse isegi uuendust sisse seada: pühapäewiti ei kanna postiljonid enam kirjasid wälja, waid kirjad loetakse kirjasaajatele telefoni kaudu ette.

Kuid siis tulewad kirjad lahti rebida ja et nende sisu kuulda saada, selleks peab telefon olema.

— Narwa wärawate taga peasesiwad tulekahjud peale 7-päewast waheaega uueste lahti. Põles korraga kunes kohas, et 10 ükstestse lähedal olewat maja leekides oliwad. Tulekahjud algasiwad juba hommikul. Tuletõrjujad pidiwad kolm korda tagasi tulema. Wiis maja põlesiwad maani maha. Waesed inimesed kaotasiwad kõik oma waranduse.

Keegi talupoeg wõeti kinni, kelle peale kahtlus langeb, et ta majad põlema süütas.

Üleüldine kahju ulatab peale 150.000 r.

Moskwast. Kuulus röõwel Shurawlew wõeti üles, kes mitmete aastate jooksul peale 200 kuritöö korda saatis. Shurawlew jaadi kordniku korterist üsna pool kogemata kätte. Wiimane anti kurjategija warjamise eest kohtu kätte.

Päewauudised.

Keiserlikud Majesteedid Baltiski reidil.

r. Keiserlik Kõrgus Suurwürst Aujdrjepärija käib tihti Wäikse Pakri saarel, kus Keiserlik Kõrgus 8 madrusõpilasega sõjawäelisi harjutusi teeb.

21. juuni hommikul käis Keisri Majesteet paadiga sõitmas.

22. juunil käisiwad Suurwürstinnad Olga ja Tatjana Nikolajewna Baltiski juures wana kindluse jooksukraawisid waatamas, millejärele nad linna ligidal seismas Uuga talus käisiwad.

Uus eelnõu. Walitsusele olla eelnõu ette pandud, kudas kroonuraudteedel nõndanimetatud „näituserongid" käima tulekstwad panna, et rahwast kodumaa wabrikutes walmistatud riietega ja koduse käsitööga tutwustada.

Erarongide piletimüümise asjus. Shandarmi walitsuse sellekohase ettekirjutuse järele on ära keelatud eranlisil raudteejaamades nende rongide jaoks piletisi müüa, mis seltsid jne. wäljasõitudeks tarwitawad. Seda nangu seltsid tähele, kes eraronsidega sõitudeid toime panewad. Nad müügu piletid eesmüüdil ära ehk jälle lasku inimesed rongile ilma piletite peale ja müügu piletid pärast.

„P. Post."

Omawalitsus.

Linnawolikogu erakorraline koosolek. (Lõpp.)

20. Wolikogu on nõus majaomaniku P. Oldekopi krundist Kullaiwa uul. laiendamiseks ligi 3 ruutsülda maad 300 rubla eest ära osta.

21. Wolikogu lubab linnapõllu Haberaji krundist maariba 2258 ruutsülda uue Tiikreste minewa tänawa laiendamiseks ilma maksuta ära mõõtanda, niisamuti ka wõiga karjamaalt raudtee wiedaks tee kruusa tõõtmise jaoks.

22. Wolikogu otsustas: linna kooli kollegiumile lisa krediti 370 rbl lubada et linna I. järgu tütarlaste kooli juures lisakursused aiatööks nende õpilaste jaoks, kes sõtsii kooli kursuse lõpetanud koolikollegiumi ettepaneku tulewad.

23. Linna koolikollegium: neal palub 600 rubla linna koolilaste reisikulude katmiseks, Riiga sõitmise, Peetri I. monumendi awamise pidustuste tarwis. Et linnawalitsusel mahol summa ei ole, ... septembrikuu lõpul Tallinnas ... pidu ära peetakse, ... lide pidustusi, raamatute, ... jagamisi külge wõetakse ja ei ... ...

Lw. Pöärd juhatas tähelepanemist weel selle asjaolu peale, et peale selnimetatud põhjuste aga ei ole Tallinna linnakoolide õpilasi kui Tallinna elanikke Riiga saata, sest et Tallinn Riia linna poolt mingit kutset ei ole saanud Riia pidustustele osawõtmiseks.

Wolikogu wõttis linnaameti ettepaneku wastu, s. o jättis koolikollegiumi palwe ilma tagajärjeta.

24. Heinrich Waati palwe, et temale Sauna uulitsas nr 2 majas 3. järgu trahteri awamiseks luba antakse, lükkas wolikogu linnaameti ettepaneku peale tagasi, sest et tunnis ei ole, kuias Sauna uulitsas, mille lähedusis juba mitu trahterit on, uut kõrtsi asutusi awada. Peale selle ei ole hra Waati poolt tunnistusi sisse antud, et temale kohtuotsuse järele trahteri pidamise õigus ära wõetud ei ole.

Pärast päewakorra punktide lõpetamist põriti üksikute wolinikkude poolt järgmiste küsimuste üle ara.

Lw. Mend. Linnawolikogu poolt oli juba ammu linna pandimaja asutamine lubatud ja wolikogu otsus ühes rahaluba mise määruega ka ammu temale poolt kinnitatud. Miks ei ole pandimaja tänini weel awatud?

Linnapea asemik wastab, et lähemal koosolekul see küsimus harutusele tuleb.

Lw. Pullisaar. Linn on rohalliste kiusikuteis, kuna kellis politsei ogorod linnale ilma tarwitamata seisab. Miks ei ole linnaameti poolt wolikogule ettepanekut nimetatud krundi kasutamise tarwitamise üle sisse antud?

Wolikogu esimees teatab, et kõik tööd nimetatud ogorodi krunditeste jagamise, uulitsate läbiajamise jne. üle täies hoos on ja et need tööd lähemal ajal lõpule jõuawad.

Lõpuks juhatab lw. Sankle tähelepanekut selle peale, et Jaani kiriku juures lasteaed hulgustele, jrodikutele ja awalikkude naisterahwaste kogumise paigaks on saanud ja nõuab linnaameti poolt abinõusi asjaolude korraldamiseks.

Linnapea abi wastab, et tarwilised abinõud lasteaia korraldamiseks käsile wõetakse ja lõpetab koosoleku ära.

Linnapea W. Lender sõitis Peterburisse, et linnalaenu lubasaamist Mayeri krundi omandamiseks kiirustada, sest esimene maksu tähtaeg on kontrahi järele juba 1. juulil. — Nagu teatati, kinnitas linnaasjade kommisjon wolikogu otsuse nimetatud krundi omandamise asjas, kuid selle tingimisega, et linn selle krundi omandamiseks 350 tuhandelise laenu teeb.

Kohtukoda.

Naine wäljaüüritud. Ostajschkowis oli Peterburi ringkonna kohtu wäljasõidu osakonnal harukdane kohtu asi harutada. Iseenesest oli kuritöö harilik: 40 aastase naise Kalabanowi mees oli ära tapetud ja tema naist ja selle armukest, 20 aastast tolupoissi Tichomirowi süüdistati tapmises. Kuritöö tagakülg oli aga üsna iseäralik. Nägus ja moodsas riides Kalabanowa oli lihtsa talupoja, majawärwija naine, ja elas oma mehega juba 15 aastat rahulikus abielus. Mees wärwis suwel pealinnas majasi ja oli omale juba wäikese kapitali kogunud. Mees joowis aga, et ka naine omalt poolt warandust kaswataks ja laskis teda kaupmehe Jewsejewi juurde Ostajschkowi linna teenima minna. Warsti aga hakkas kaupmees naist omale armukeseks pidama. Kalabanow sai asja leitkorrast teada, sõitis sügisel koju, wõttis naise käsile ja peksis ta läbi. Siis läks ta Jewsejewi juurde, et ka sellelt aru päridα. Kui ta aga kaupmehe juurest tagasi tuli, polnud tal tema üle enam pahα meelt. Ta oli kaupmehelt 300 r. suuruse wekslі saanud ja sellele oma naise üüri peale annud. Armastuse lugu wõis edasi kesta. Warsti oli aga Kalabanowi naisel asjast himu otsas ja wõttis omale uue armukese, noore talupoisi Tichomirowi. Kui Kalabanow jälle koju tuli, peksis ta oma naise Tichomirowi pärast läbi, kaebas tema üle urjadnikule ja ähwardas naise uut armukest surnuks lüüa, kui kätte saab. Ühel päewal leidis ta Tichomirowi oma naise juures. Tuli äge kokkupõrkamine, mis aga üsna rahulikult lõppes. Mureteeti kolme jaoks wiina ja warsti oliwad kõik kolm joobnult laua all. Teisel hommikul mara leiti tee ääres Kalabanowi surnukeha koledaste rüwetatud: pea puruks löödud ja kehast lahus, kõik keha ära täkitud. Süüdlased leiti warsti üles; need oliwad Tichomirow ja Kalabanowi naine. Tichomirow seletas ette, kuritöö olla kakelnses purjus peaga sündinud. Siis tõi ta teise põhjuse ette: ta olla oma armukese an eest mehele kätte maksnud, kes oma naise ära müüs.

Minu Uus hamba- ja suu haiguste (D-re J. Wainer'i) erakliinik ja kunstliste hammaste laboratorium on nüüd üks kord alamale kolinud Tallinnas, Pikal uul. nr. 31. Mustapeade klubi majas.

See on weel peenike pabeross!

See on weel peenike pabeross!

I. Kõige paremast Türgi tubakast walmistatud.
II. Puhastatud „Hawana" puuwillaga.
III. Hülsid kõige paremast „Abadil" paberist.
IV. Isetöötawate masinate peal, ilma käe ligi panemata walmistatud.

Wangistatud mehed heitsiwad kaebtuse ette: plaanitsetud mõrtsuka töö pärast kõrwale ja mõistsiwad kaebtusealused ainult „raskete hooride wäljajagamises“ süüdlasteks. Kohtu poolt mõisteti kumbki 1½ kuuks wangi.

Lutikad korterist wäljakolimise põhjuseks. Neil päewil tuli Riia lehtede teatel M. ...reuhoji rahukohtuniku juures järgmine asi harutamisele. Keegi oli enesele suweks majaomaniku M. käest korteri üürinud ja 50 rubla käsiraha andnud. Aga et korteris palju lutikaid oli, ütles üürilise üles, kuid ei saanud majaomanikult mitte käsiraha tagasi. Rahukohtunik leidis, et üürilisel õigus oli, ja mõistis majaomaniku 50 rubla käsiraha tagasi maksma. Peale selle peab majaperemees weel 5 rubla kohtukulu kandma.

Ja. **Pande rüüstaja.** Keegi Mereküla ... sellest ... maitsenud, et ta Jaani kiriku juures olewas lasteaias puid rüüstama hakkas. Kuid see töö ei meeldinud kõiglle ja paar möödaminejat toimetasiwad mehe ühes murtud puudestega politseisse. Politseis tehti asja kohta protokoll ja mees anti kohtu kätte. 22. juunil oli nr. 4 jaoskonna rahukohtuniku juures harutamisel ... leidis, et paude rüüstamine ... ei ole, millede istutamise ja korras hoidmise juures palju waewa on nähtud, ja mõistis Mereküla 3 rubla trahwi maksma ehk 2 päewaks arestti.

Re. **Wiina waras.** 9. juunil meeti Suure ... ääres olewasse kroonu wiinapoodi ... Sel ajal kui wiinawedajad parajaste poes olimad, läks wiinakoorwast keegi wanadaw naisterahwas mööda ja wõttis koorma pealt ... ja 1 toopkoska wiina ära. Seda panimad möödaminejad tähele ja teatasiwad wiinakauplejale. Wiimane jooksis wanamoorile järele ja hakkas warastatud wiina nõudma. Ei aga wanaeit tahtnud anda sits ... puud teha kui politseid abiks paluda ... tulnud linnawaht wõttis wanaeide käest, kes ennast Kristine Naguwereks nimetas, wiina ära ja wiis ta politseisse. Politseis tehti selle kohane protokoll ja anti Naguwere, kes juba 58 aastat wana on, kohtu kätte. 22. juunil tuli asi 4 jaoskonna rahukohtuniku juures harutamisele, kus eit wiina warguse pärast 3 kuuks wangi mõisteti. Wanakene läks kohe sega ära istuma.

mi **Kellalööjad.** 30. aprillil tulimad ... joobnud olekus noormeest — Engelson, Schwarz, Ott, Anton ja Mjalsen — Tallinna sadama maiasse ja hakkasiwad seal lärmitsema. Lõpuks tulimad noored herrad mõtte peale walwkella lööma hakata. Kellalöömise pealt wõtsimad ... sandarmid noored mehed kinni ja teginud asja kohta protokolli. Protokolli tegemise juures olimad sandarmid ja jaamaülemat sõnadega teotanud. Sellepärast olimad 21. juunil kõik nooredmehed 3 jaoskonna rahukohtuniku juures wastust andmas. Rahukohtunik mõistis kõik nooredmehed joobnud olekus politseile ilmumise pärast 5 r. trahwi maksma ehk 2 päewaks aresti ja kellalöömise ja ametnikkude teotamise pärast 20 rubla trahwi maksma ehk 5 päewaks aresti.

ja. **Noorte ametnikkude „nali.“** Kaks kontrollkoja ametnikku — M. Gepfert ja J. Kint — mõtlesiwad sellega „nalja“ teha, et 8. juunil endid täis jõiwad ja siis skandali tegema hakkasiwad. Lõpeks jättis noortemeeste lõbu üks koer, keda nad peksma hakkasiwad. Seda panimad soldatid tähele ja käskiwad koera peksjate käest ära wõtma, kuid saiwad weel ise peksa. Wiimaks läks ikkagi korda „nalja“ tegijaid politseisse toimetada. 22. juunil oli asi 3 jaoskonna rahukohtuniku juures harutamisel, kus ametnikud joobnud olekus uulitsale ilmumise pärast 10 rubla trahwi maksma ehk 3 päewaks aresti mõisteti; lärmi tegemise ja koera peksmise pärast saiwad nad 20 rubla trahwi maksma ehk 5 päewaks aresti.

Kirjandus

„Eesti kirjanduse ajalugu“ enampakkumise all. Nagu „T. Teat.“ kuuleb, müüdakse surnud Dr. K. A. Hermanni „Eesti kirjanduse ajaloo“ raamatu trükiõigus Tartus linna politseiwalitsuse saalis kohtupristawi läbi 1. juulil kell 10 e. l. enampakkumise teel ära. Pakkumine algab 150 rublast peale. Hermann on käsikirja enne surma hoolega ära parandanud ja uue trüki tarbeks walmis teinud. Ta pani raamatu ühe wõlausuja A. T. kätte pandiks, mida nüüd Hermanni pärijad ei tule wälja lunastama ja sellepärast läheb raamat ja trükiõigus oksjoni alla. Selle raamatu esimene trükk on juba ammugi läbimüüdud, nii et teda enam kusagilt raamatukauplustest saada ei ole.

Kool.

Endiste aastate eeskujul määras Peterburi metsaasjanduse instituudi professorite nõukogu 1910—1911 õpeaastal wastuwõetawate üliõpilaste arwu kindlaks. Siis loeti maakorralduse peawalitsuse mõrsukiri ette, milles soowi awaldati, et tänawu instituuti rohkem õpilasi wastu wõetaks, kui ennemalt, sest et praegu metsaasjandusesse palju tegelasi tarwis on. Kõik 80, kes 1909 aastal instituudi lõpetasiwad, on wastuwõtmise kohtade peale nimetatud, kuna nad muidu instituudi lõpetamise järele metsaülemate abideks nimetati.

Seda tähele pannes wõetakse üliõpilaste instituudi wastuwõtmise arwuküsimust sügisel uuesti professorite nõukogus harutamisele. Nagu „Sowr. Slowo“ teatakse, otsustatawat see küsimus ainult siis jaatawalt, kui maakorralduse walitsuse poolt instituudi ülewalpidamise jaoks lisasummasid määratakse.

Tööstus ja kaubandus.

Liha wäljawedu Inglismaale. „Torg. Prom. Gaseta“ tähendab Wenemaa Londonis olew kindralkonsul Alfons parun Heyking, et wenelased, kes siit Inglismaale liha wälja weawad, enestele Inglismaal selle läbi hea kaubaturu on omandanud, et Inglismaa soowisid wäljaweetawa liha korraldamise juures tähele on hakanud panema. Weiseliha peab kõige parem olema ja neljandikkude kaupa pihta lina jees seisma. Ka härjasabad olla Inglismaal otsitawad ja makstawat seal nende eest 75 kopikat tükist, kuna neid Wenemaal waewalt nõutakse.

Tapetud sead peawad pikuti kuni kõhuni läbi lõigatud ja kaela juures peab neil ristiõige olema, kuid pea ei tohi kehast lahutatud olla.

Eestimaa Suurpõllumeeste seltsi näitus awati Tallinnas, raudteejaama lähedal näituseplatsil 22. juunil. Näitus on jaoskondade poolest üsna mitmekesine: leidus igasse põllutööstuse harusse puutuwaid wäljapanekuid. Õige kiitwat tunnistust meie suurpõllumeeste piima asjandusest annawad kenad kogud puhastwerd Friisi-Hollandi tõugu piimaloomi, keda ka mitmed wäikepõllumehed üsna rahuloldawate tagajärgedega wälja on pannud. Angleri, Fünni ja Ayrshire tõugu loomi on wõrreldes wähem. Nendest tõugudest on wäikepõllumehed wähe wälja pannud: ainult Jaan Hellberg Suurest Ullast ja Peeter Soorm Holstrest — mõlemad Liiwimaalt. Hobuseid on õige palju ja nende seas õige suurepäralisi eksemplarisid. Hea kogu hobuseid on ka wäikepõllumehed wälja pannud. Lammastest demonstreerimad näitusel ainult wäljamaa tõud — Oxfordshiredownid ja Merino—Rambouillet. Need tõud on meie kliimas weel täieste kultiweerimata, mispärast wäljapandud eksemplarisid enam imestamise asjadeks, kui karjakaswatuse esitajateks tuleb pidada, ja küsimus on, kas neid seltsisid Eestimaal üleüldse wõimalik kaswatada ongi, ehk nad küll oma suuruse ja willa rohkuse poolest wäga soowitawad oleksiwad. Ka koerad ei puudunud. Nende seas oliwad emane puhastwerd taksikoer oma seltsme „mudliasega“ ja Inglise setter üsna silmapaistwad eksemplarid. Põllutöö masinaid ja mitmesuguseid põlluasjandusesse puutuwaid riistu oli õige rohkeste, peaasjalikult Tallinna äride poolt. Kuid need oliwad enamaste „wanad tuttawad,“ mida igal näitusel näha wõib. Enam-wähem iseäraldusena wõiksime wahest Fr. Wiegandi masinawabriku 10-hobusejõulist pujsalokomobili ja 20-hobusejõulist naftamotori nimetada.

Rotunde (käsitöö hoone) ei paku midagi iseäralikku. Asju on wõrreldes wähe ja iseäranis silmapaistwaid eksemplarisid ei olegi. Näitusega wõiksime wahest nimetada pr. Lind'i kangaid, kui oma kodust käsitööd, ja Peterburi pimedate-kooli mitmesuguseid punumisetöösid, mis oma mitmekesidusega mõju awaldawad ja hea ... käsitöö-hoone tarwitamata ruumist suda alla on wõtnud. Wabriku-tööstuse saadustena oliwad üsna silmapaistwad hr. J. Tusti pianinod.

Mis iseäranis silma paistab, on kalaliine spordiosakond. Näitusehoones wõtab see pea poole ruumi enese alla, kuna peale seda suur kogu meresõidu ja kalapüügi riistu weel aedas on.

Wäljapantjate hulgas on mitmed ärid kaugematest linnadest ja wäljamaalt. Iseäralise nudisena on kogu mitmesuguste lennumasinate mudelisi, kaks purjekeiku ja hobusega weetawad sukked.

Suurem kogu wäga ilusaid hobuseriistu ja reisitarwitusi on Ch. Trunts Tartust ja püssisid ja jahitarwitusi R. Pasiup Tallinnast wäljapannud. Tähelepanemist äratawad ka Tallinnast R. Reichmanni äri ja Rootsimaalt Edsbyni suksedewabriku wäljapandud kogud suksesid, kelkusid, spordiriistaid jne.

Lahtise kuuri all äratab selles osakonnas Tallinna R. Hansschmidti äri poolt wälja pandud kalapüügi riistade kogu tähelepanemist. Uudiseks on silu wähimõrrad.

Suurema kogu — kuus paati ja jääkelk, paaditarwitusi ja n. e. — on O. Eggers't paadiehituse äri wälja pannud.

Üleüldse peab spordiosakonda tänawusel suurpõllumeeste-seltsi näitusel rikkaks ja palju laialdasemaks pidama, kui see ühelgi endisel näitusel on olnud.

Iseäraldusena tänawuse suurpõllumeeste seltsi näituse kohta peame seda tähendama, et näituse toimekond tarwiliseks polnud arwanud meie lehe toimetusele näituse piletit saata, ehk küll põllutööstuse näitus ka Eesti ringkondasid huwitab.

Pidud ja koosolekud.

„Walwaja“ Jaani õhtu. Kesknädalal, 23. juunil oli „Walwajas“ piduõhtu. Ettekandmas oliwad segakoorilaulud, ilulugemised, näitemäng jne. Segakoori laulud kõlasiwad südamlikult. Hra Morel deklameeris mõned palad luuletusi. Toredad oliwad elawad pildid. Näitemänguks oli H. Auto „Jaani tuli“. Ettekanne oli lodus. Peale näitemängu oliwad alas ilutuled, raketid jne.

Segasõnumed.

Põllumeestele! Heina ja karjamaad on Eesti põllumeestel weel päris unustusesse jäetud, määratumad heina ja rabasood kannatawad mitmekümnete aastate kaupa liigwee all. Suurem jagu heinamaid annab koorma wõrra kehwa loomatoitu, millel sagedaste heinatanud õigede määrustiki ei ole. Selle wastu aga nähtakse waewa ja walatakse higi kehwade põldude kallal, kuna heinamaad seda palju tänulikumalt ära tasuwad. Näeb wälja, nagu ei aimatakski weel, kui suur tähtsus terwe põllumajanduse tõstmiseks headel heinamaadel on. Suurpõllumehed aga, kes põllutöö harusid hästi on läbi kaalunud, lõikawad oma heinamaadelt iga aasta head saaki (3—5 koormat wakamaa pealt). Üksikud põllumehed on küll heinamaade parandusi käsile wõtnud, mis aga üleüldisi pilti ei jaksa kuhugi muuta. Kui aga silmas pidada, et umbes — ¼—⅓ terwest kodumaa pinnast heinamaa laadi on, siis tuleb õudne tundmus waatlejal selle kohta, kui kiisas meie põllumeeste arusaamine selle suure waranduse kohta on.—Tööliste palgad tõusewad aga märksalt, ja sellega ka heinamaade parandusetööd. Sellepärast ei tohiks heinamaade parandus päewakski wiibida, milwitust saawab juba mõnedki meie kodumaal walusaste tunda.—Kõike seda läbi kaaludes tegi Wõru Põllumeeste Seltside asemikkude koosolek otsuseks põllumajanduse nõuandjale weeloodimise abiandusid muretseda, millede abil kraawide kaldust teada saadakse. Nad on juba kätte jõudnud, ja Wõru P. selts kutsub üles kõiki põllumehi, kellel heinamaade parandus südame peal, ennast instruktori hra D. Konjapi poole pöörata, kes weeloodimist saab toimetama ja heinamaade parandamise ja harimise kohta soowitawat juhatust annab.

Tasu wõetakse järgmiselt: kuni 1 wersta pikkuse maa loodimine (ilma pikuti läbilõike kaardita) 3 rbl., seesama ühes kaardiga 4 rbl.; 1 werstast edasi iga wersta pealt kaardita 3 r., kaardiga 4 rbl.; 1 wakamaa kuni 1 tiinumaa põlluloodimise ja toruhamise kawa (kaardi) walmistamise eest 3 rbl., ühest tiinust edasi iga tiinu pealt 3 rbl.—Suusõnalise nõuandmise eest koha peal, peale sõidu ja ülespidamise kulude, tuleb maksta 50 kop. iga 3 tunni eest instruktori koha peale tulekust kuni tema ärasõiduni, sõidu ja puhkeaeg wälja arwatud.—Et hra D. Konjap weeloodimisega hästi wilunud on, tunnistab Tuula kubermangu semstwost antud tunnistus, kus ta kiiduwäärt agarusega kahe suwe jookul üliõpilasena weeloodimist on toimetanud. Ülesanda järgmisel adressil:

Agronom D. Konjap,
Wõrus, Aleksandri wõõrastemaja nr. 7.

Saksa teatriühisuse peakoosolekul kinnitati teatri eelarwe 1910/11 äri aasta kohta 8500 rubla kõrguselt ära.

Tollikauba rewiderimine Tallinna sadamas. „Rev. Ztg.“ teatab juhtumisest Tallinna sadamas, mis Soomest tulnud reisijatele sigaritolli pärast suurt sekeldust kaela tõi. 19. juunil jõudsiwad aurulaewa „Linnea“ peal Helsingist Balti mõisnikud E. von Samson-Himmelstjerna, Otto parun von Hoyningen-Huene ja pastor E. Holzmeyer sadamasse, igaühel kodumaa passid taskus ja näitasiwad tolliametnikule igaüks 100 reisisigarit kohtiseskastides ette. Pastori sigarikast lasti takistamata läbi, kuid mõisnikkudele seletas ametnik, et nad oma sigarikastide eest iga üks 9—10 rubla tollraha peawad maksma, sest et nad kodumaa passidega reisiwad, kuna ainult wäljamaa passiga tarwitamise sigarid kaasawõtta wõib. Waidlused selle küsimuse üle kestsiwad umbes 1½ tundi. Läbiwaatusel tegiwad sigarid määrdinud põrandaga lähemat tutwust, mida asjaolekut protokolli ka üleswõeti. Herrad ei maksnud nõutawat tolliraha, mis neile seadusewastane näitas, mitte ära; sigarid ja protokoll jäiwad ametniku kätte, kuna see kwitungi ei annud. Arwatawaste harutatakse küsimust ülemal pool edasi. „Rev. Ztg.“ annab Soome reisijatele nõu, et nad tagasi sõites rohkem ettewaatust tarwitaksiwad.

Uus muusikaleht. Julius Topmannile on luba antud Tallinnas üks kord kuus muusikalehte Eesti keeles wälja anda. Wastutawaks toimetajaks on organist August Topmann. Kuutiri maksab 2 rubla aastas.

Uut lehte, nimega „Peterburger Abendpost“, hakatawat ligemal ajal Peterburis wäljaandma. Leht seista wäljaspool erakondasid ja tema wastutawaks toimetajaks olla preili Elfriede Jucum.

Warjusadam. Riia merelahes, Domesnäsist lõunapool, on hiljuti esimene warjusadam Kuuramaa rannal walmis saanud ja tarwitamisele awatud. Sadam kannab Rojeni nime ja on rannasõidu purjulaewade ja wäiksete aurulaewade jaoks määratud, kes seal tormi ajal warju wõiwad leida. Sarnaseid sadamaid mõtleb walitsus weel terwe rea Läänemere äärde ehitada. Rojeni sadam on insener M. Arroneti poolt ehitatud ja tuli 130.000 rubla maksma, kuna kroonu eitewõtjad sellesama sadama ehitamiseks 200.000 rubla nõudsiwad.

Wäljarändajad Siberis „Russkoje Slowo“ kurdab, et meie wäljarändajad, kes Siberisse „uute kohtade“ peale on asunud, seal harilikult paika pidama ei jää, waid paremaks arwawad Siberi kaudu edasi Amerikasse rännata. Tuleb wälja, et Wene walitsus mitte Wenemaa tarwis, waid Amerika tarwis asunikkusid muretseb. Wäljarändajate „uute kohtade“ peale asendamise juures on walitsus pea kulukandjaks. Asunikka weetakse riigi raudteedel alandatud sõiduhinna eest, sagedaste hoopis maksuta. Teel on walitsus nende tarwis moonamuretsemise ja seisatuse-punktid sisse seadnud ja teeb seda weelgi ühtepuhku. Wäljarändajate tarwis on ka arstiabi walitsuse kulul korraldatud. Asumise kohad on sagedaste lähemast raudtee jaamast 300—400 wersta kaugel. Wäljarändajatele antakse teeraha. Ja wiimaks, kui wäljarändaja kõik need abirahad ja toetused kroonu käest wastu on wõtnud, siis istub ta uuel kohal ainult wähe aega ning läheb siis edasi Amerikasse.

Rändawisse lähewad Wene asumaadesse nimelt kõige paremad jõud kaduma, sest Amerikasse lastakse ainult terweid noori mehi, kel niipalju raha on, et nad oma majapidamise ilma kroonu toetuseta sisse wõiwad seada.

Kui meie oma piirimaid alimoodi rahwaga täita tahame, siis ajalugu meid tulewikus küll ei kiida. Ilma elanikkudeta piirimaa on aga — kaitseta maa. Tuhandete werstade pikkused kõrbetaolised riigirajad tõmbawad naabrite tähelepanemist oma peale. Hiinlased teewad agaralt tööd ei oma piirimaid rahwaga täita. Wenemaa weab aga kroonu kulul wäljarändajaid selleks otsta:beks, et nad Amerika tuluks ja õnneks tööle läheksiwad.

„Hea elu eest ei pista keegi lendu,“ ütles kord Wene kirjanik Gorbunow. Ja wäga arusaadaw on, et ka meie wäljarändajad mitte sellepärast Amerikasse ei koli, et neil elu Siberis üleliiga hea oleks. Ju nad ikka sellepärast lendu tõusewad, et uute kohtade peal wõimata on pesitsema jääda, ehk küll meie „mushik“ iga asjaga on harjunud.

Wäljarändamise korraldamise peale antakse meie pool suuri summasid wälja. Käesolewa aasta riigi wäljaminekute eelarwesse on selleks otstarbeks oma 25 miljoni rubla paigutatud. Selle summaga wõiks igatahes niigi palju teha, et meie wäljarändajate parwed kojupoole tagasi põõrakksiwad selle asemel, et uute kohtade pealt Amerikasse põgeneda.

Meie asumaade ärajaotamine on niiwäärt korratu ja plaanita, et asunikud oma maatükkide peal harilikult midagi peale hakata ei mõista. Elutingimised on sagi nõnda wiletsad, et asunikul mingit lootust pole ka lähemas tulewikus oma majapidamist sisse seada. Ja see ongi üks tähtsamatest edasirändamise põhjusest. Kroonu on terwe oma tähelepanemise selle peale juhtinud, et wäljarändamise hooaja alguks wõimalikult palju maatükkisid krunti oleks pandud. Kuid missuguses need krundid tõepoolest on, kas nad ka asumiseks kõlbulised on ja ka niiwõrd wälja töötatud on, et nende peale peja ehitama maksaks hakata — need küsimused on „tagumise plaani“ peale nihutatud. Suurem hulk meie wäljarändajatest on koguni nõrk element. Sellepärast peaksiwad ka meie asumise jaoks määratud krundid wõõraste wastuwõtmiseks nõnda sisse seatud olema, et ka nõrgad jõud hakkama saaksiwad. Wäljarändamise poliitikas peaks ikka seda silmas peetama, et asumaid nendele tarwis läheb, kelledel mure ja waesus elu libedaks on teinud, kelledel ettewõtmise wõimalus ja tööjõud puuduwad. Ja just niisugustele inimestele läheb üle jõu meie wäljarändamise jaoks määratud krunnide peal raskel wõitlusi elu eest jatkata.

Niisuguste tagasitõukawate asjaolude pärast nimetab Wene leht meie wäljarändamise küsimust õigusega „formaalsuseks naljaaliks.“

Laulupidu kassa aruande kohta teatatakse meile, et sissetulekud wäljaminekutega waewalt otsa-otsaga kokku tulewat. Amtlikku aruannet ei ole meie weel saanud. Sissetulekud ja wäljaminekud olla umbes 24 kuni 25 tuhat rubla saanud.

Weel kord wahejuhtumine Läti laulupidul. „Rigasche Neueste Nachrichten“ toob „Jauna Deenas Lapa“ kaastöölisest Hermann Asjarist järgmise kirja, mis asjalugu hoopis teises walguses kujutab:

„Pühapäewal, 20. juunil, wõtsin ma kui „Tallinna Teataja“ wolitatud ja kutsutud asemik Läti laulupidust osa. Kell 2 öösel, kui pidusööki ajati pidamata, o.ali peetud ja mitu kõnet peeti, seisin ma rahwa keskel kõnetooli ligidal ja märkisin kõnede sisu oma tähenduste raamatusse. Äkitselt kuulen ma ühte auametlist korraldajat, ühte Läti üliõpilast „Letonia“ korporatsioonist Tartust, waljuste ütlewat: Seal on keegi „Deenas Lapa“ juurest, kes kõik üles märgib!“ Et ma seda tähelegi ei pannud, kistus seisama noor herra minu käest äkitselt tähenduste raamatu ära ja wiskas põrandale. Kui ma raamatu järele kummardasin, kippus seesama üliõpilane mulle selja tagant kallale ja tõukas mind kaks korda, mille juures ta ise wihaselt „Minge wälja! Wälja!“ kisendas. Hulk teisi sellesama korporatsiooni auametlisi korraldajaid karjusiwad kaasa: „wälja! wälja!“ Ainult üks pealtwaataja kõneles midagi kaitsmiseks, aga siis olin ma juba wihase üliõpilase käest lahti saanud ja pöörasin herra Donneri poole, kes Riia Läti seltsi ja pea korrapidamise- kommisjoni liige on, esitlesin ennast ja näitasin oma dokumendid ette, nimelt pidukomitee kutse „Tallinna Teataja“ nime peale, wolikirja oma nime peale, sellesama toimetuse poolt wäljaantud, milles mind selle lehe asemikuna pidule minema wolitati, ja wiimaks kaastöölisekaardi oma nime peale, sellesama toimetuse poolt neljas keeles wälja antud. Niipea kui mõned teised korra- ja pidukomiteeliikmed, muu seas herra arhitekt Pohle, paberid läbi oliwad waadanud, seletasiwad nad, et mul õigus on jääda, ning katsusiwad üliõpilasest korrapidajaid rahustada. Need aga sõimasiwad mind wahetpidamata sõnadega: „Punane, wabartiklane, rewolutsionär, sotsialist, autu“ jne., kus juures üks osa korrapidajaid küll nende wastu üles astus ja neid korrale ja parajusele manitses. Siis astus aga herra Donner jälle minu juurde ja seletas mulle pidukomitee esimehe herra Fr. Groswaldi nimel, et ma saalist pidada lahkuma, sest et ma ennast ei olla teatanud. Mina waidlesin sellele wastu ja seletasin 1), et kutse peale teatust ei nõuta, 2,) et ka teised ajakirjanikud endid ei ole teatanud ja 3), et ma selsamal päewal pidukomitee liikme hr. adwokat Ozolini poole olin pöörannud ja see mulle oli ütelnud, et ma ilma jututa ühe auwõõraste jaoks määratud koha peale wõin istet wõtta. Ehk küll nim. herra seal ei olnud, pandi minu seletust, nagu „Reishi“ kirjasaatja tõendada wõis, tähele ja mitmed komitee liikmed palusiwad mind jääda ja istet wõtta. Tükk aja pärast aga ilmus jälle herra Donner, herra Fr. Groswalt poolt saadetud, ja palus mind pidult lahkuda. Komiteeliikmete sõnade peale toetades seletasin ma aga, et ma seda ei tee, ning jäin mõni aeg, kuni ma ise „Reishi“ kirjasaatja kutsel pidult lahkuda heaks arwasin ja teda kodu saatma läksin. Seega protesteerin ma awalikult pidukomitee wastu ja nõuan autasu niihästi minule isiklikult kui ka „Tallinna Teatajale“, kelle asemik ma olen.

Auwpakkikult
Hermann Asjar.

„Rig. R. N.“ tähendab selle kohta: Herra Asjarile osaks saanud ümberkäimine on muidugi kõigeselgema laituse wäärt. Kuid meeles tuleb pidada, et „Jauna Deenas Lapa“, kelle alaline kaastööline hr. Asjar on, pidu wastu sistematikalikult kihutusetööd tegi ja sellepärast arusaadawalt — ka pidule tulekukutset ei saanud. Selle peale waadates oli see hr. Asjari poolt wäga taktita, et ta ühe teise lehe asemikuna pidust osa wõttis.

„Rig. Rundschau“ kirjutab sellesama wahejuhtumise kohta.

Asjatundjalt poolt seletatakse asja nii: „Tallinna Teataja“ oli küll pidukontsertidele, mitte aga pidusöögile kutsutud. Et Eesti leht oma asemikuks herra Asjari walis, kes Eesti keelt ei oska, seda pidukomitee ei teadnud, muidu ei oleks ta sellega wististe mitte rahul olnud, sest et H. Asjar Läti seltsides ja „Jauna Deenas Lapas“ pidukomiteed ja laulupidu wahetpidamata on kiusanud. Kutsutud auwõõraste platsidel oliwad auwõõraste nimed külge pandud. „Tallinna Teataja“ jaoks platsi ei olnud. Asjar nägi seda ka, kuid ta tungis lihtsalt „Reishi“ kirjasaatja kõrwale. Oma ülespidamise läbi, mis auwõõra ülespidamise kohane ei olnud, oli Asjar pidukorraldajatele ja wõõrastele silma paistnud. Läti isamaalaulu laulmise ja Läti seltsi elada laskmise ajal ei ole Asjar kübarat, nagu teised wõõrad, maha wõtnud... Asjarile ei olnud auwõõraste platsil kohta, ta ei olnud enesele ka söögikaarti ostnud, sellepärast ei olnud tal ka õigust pidusaalis wiibida.“

„Rig. R.“ toimetus on „Tallinna Teataja“ kutsekaardilt näinud, et selle kaardiga „T. T.“ ainult kontsertidele ja pallile oli kutsutud — mitte aga pidusöögile.

Läti laulupidu kulud on enam kui 60,000 rubla suured olnud. Arwatakse, et tulud kulud siiski ära tasuwad. Laulupidust on umbes 90—100,000 inimest osa wõtnud.

Meie laulupidu kulud oliwad palju wähemad; ka tema kulud-tulud olle kuulda waste ots otsaga kokku tulnud.

Õnnetused ja kuritööd.

Ülesõitmine. Jaani laupäewa öösse pärast k. 12. mil waikse pehme „Italia öö“ tõttu arutu suur jalutajate parw mereprome nadi ääres ja Kadrioruspi mereäärde woolas, läks ühe woorimehe hobune mööda sõitwat automobili nähes perüks ja sõitis ühest naisterahwast üle, teda kõest wigastades.

Telegrammid.

(Peterburi telegrafi agentuurilt.)

Kiewist. Sõjaringkonnakohtus algas kindlaste usie taga 1908 ja 1909 a. sõjawäe organisatsiooni asja harutamine. Süüalusteks on 4 ülemohwitseri ja 11 alamwäelist 19. suurtükiwäe brigadist. Tunnistajateks on 50 isikut ette kutsutud. Süüdistajaks on prokurör kindral-leitenant Kostenko.

Londonist. „Times“ kirjutab: Uuel Wene-Japani lepingul on ilma politikas suur tähendus. Wenemaa ja Japan töötasiwad hoolega selle kallal, et Kauge Ida asjades selgusele ja ühisele otsusele jõuda. Kõik, kes selles ilmakaares rahu soowiwad, peawad Wene-Japani lepingut heatahtlikselt terwitama. Kauge Ida asjade korraldus kaotab segaduse tekkimise wõimaluse jne.

Ufast. Kuisherbajewi külas häwitas tuli 64 maja ära. Berdjashi jaamas ja 20 wersta ümbruskonnas oli kange torm wihma- ja rahesajuga; hoonetel on katused pealt ära wiidud, puud juurtega üles kistud jne. Birski maakonnas, 24 külas on rahe 5079 desj. põldu 250.000 r. wäärtuses ära häwitanud. Sterlitamaki maakonnas — 1500 desj., kahju 75 000 rbl.

Tiflisist Karsi linnawalitsuse rewiderimine on lõpule jõudnud.

Odessast. Ladude tollimaja kassapidaja abi, 20 000 rbl. äraraisastas, on kinni wõetud.

Poltawast. Horolski maakonnas on rahe tuhat desjatini põldu ära purustanud.

Moskwast. Saadikute kodu wõttis algharidusse eelnõu wastu ja lõpetas koosolekud.

Riiast. Homme awatakse Riias wiies Ülewenemaaline tuletõrjujate kongress.

Jekaterinoslawist. Nowomoskowski maakonnas on rahe 1250 desjatini wilja ära häwitanud.

Wienist. 22. juunil kuulutati riigipäewa istumiste waheaeg wälja.

Permist. Semstwo otsustas ehitatawa Urali politehnikumi heaks 200.000 rbl. sel tingimisel anda, kui see Permi ehitatakse.

Nikolajewskist. Samarowi wallas on rahe 1068 desjatini wilja ära häwitanud.

Raudteerongide käigud.

Balti (Põhja Ohtu) raudteel.

Rongid lähewad Tallinnast.

kell	8.25	min. hom.	Rõmmele.
„	8.45	„ „	Haapsalusse (1 juun. kuni 25 augustini).
„	9.05	min. hom.	Peterburisse.
„	10.45	„ „	Rõmmele, Keila, Baltiskisse, Haapsalusse.
	2.30	p. l.	Rõmmele.
„	4.15	„ pär. l.	Rõmmele ja Keilasse.
„	4.25	„ „	Rakweresse. (kuni 31 aug.)
„	7.40	„ õhtul	Peterburisse, Tartusse, Riiga.
„	8.15	„ „	Rõmmele.
„	9.40	„ „	Rõmmele, Keila, Balt.
„	11.20	„ „	Peterburisse, Tartusse, Riiga.

Rongid tulewad Tallinnasse:

kell	7.50	„ „	Baltiskist, Keil. Rõmmelt.
„	8.05	min. hom.	Peterburist, Tart. Riiast.
„	9.30	„ „	Rõmmelt.
„	10.00	„ „	Peterburist, Tartust.
„	12.15	„ lõunal	Rakwerest (kuni 1. sept.).
„	3.16	„ pär. l.	Rõmmelt.
„	6.25	„ õhtul	Haapsalust, Baltiskist, Keilast, Rõmmelt.
„	8.40	„ „	Peterburist, Tart. Riiast.
„	9.15	„ „	Rõmmelt.
„	11.50	„ „	Rõmmelt ja Keilast.
„	10.20	„ „	Haapsalust. (1. juun. kuni 25. aug.

Wiljandi raudteel.

Rongid lähewad Tallinnast:

kell	8.40	min. hom.	Paidesse, Wiljandisse (sadamawahalist).
„	9.35	„ õhtul	Paidesse, Wiljandisse (sadamawahalist).

Rongid tulewad Tallinnasse:

kell	7.30	min. hom.	Paidest, Wiljandist (sadamawahalisse).
„	6.40	„ õhtul	Paidest, Wiljandist (sadamawahalisse).

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja M. Kutse.

Aurulaewade sõidud:

Peterburisse:
Igal neljapäewal ja pühapäewal p. l., peale selle on weel aurulaewasid erakorralisteks tarwitusteks saada.

Helsingisse:
Igal reedel kell 10½ hom. tagasisõit laupäewadel kell 1 l.

Riiga:
Igal kesknädalal ja laupäewal kell 9 hommikul.

Haapsalusse ja Kuresaarde:
2 korda nädalas.

Narwa:
Igal kesknädalal kell 3 p. l.

Kärdlasse:
(Hiiumaale) Igal laupäewal kell 11 e. l.

Naissaarde:
Igal teisip. ja neljapäewal kell 10½, laupäewal kell 7 õ. l. pühapäewal kell 9½ e. l. (sõidu plaani järele). Sõidud algawad 15. mail.

Kolga-Tsitre:
[illegible]

Wulfi, Prangli, ja Kabberneeme:
Igal esmaspäewal ja reedel kell 7 hommikul.
Ettenägematta muudatused on lubatud.

Carl F. Gahlnbäck.

Wõtan naha- ja suguhaigeid wastu. Kõnetunnid igapäew kella 9—11 e. l. 4—5 p. l. ja 8—½9 õhtul, wälja arwatud pühapäewad ja laupäewaõhtud. Harju uul. nr. 46, Smirnowi majas, sissekäik Mäkil uulitsalt.

Dr. K. Lüüs.

Elan nüüd

Suurel Tartu maant. Langebergi majas nr. 4. Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosade haigeid (siifilis) wastu kella 9—11 e. l. kella 2—4 ja 7—9 p. lõunat

Dr. J. Israelson.

Wõtan haigeid wastu,
iseäranis silma, naha, suguosa ja silemist haigusid.
Kõnetunnid kella 10—11 e. l. ja 5—6 p. l. Harju uul. nr. 34.
469 **Dr. med. O. Pallop**

M. J. Kõrts,
Liiwalaia uul. nr. 9. krt. 2.
palwekirjasid
ja kõiksugu kirjatöösid kohalikkude keele peale; nii kui astub ja müümisekontrahtisid, korraldab pärandusi ja abielulahutamiseasju jne. annab nõu ja juhatust kõigis kohtuasjus. Toimetab linna majade ja talukohtade müümist. Töö on asjatundlik ja korralik, hinnad odawad.

Palwekirjasi

kirjutatakse asjatundlikult A. Leithammeli kirjatööde kontoris, Kullasepa uul. nr. 8. Sealsamas toimetatakse ka majade, kruntide ja talukohtade müümist ja ostmist, kui ka raha laenust nende peale. Kontor on lahti homm. k 8 kuni õht. k. 8.

Ammaemand J. Kalle.
Haigete ja Ilanaemaeste rääkimise tunnid h. l. 9—11 p. l. 7—7 Wäikse Tartu maanteel nr. 28, k. 2. Estonia kõrwal.

P. Kalm
teeb **palwekirjasid** hästi ja odawalt, Suurel Roosikrantsi uul. nr. 6. kort. 4. hoowi sees. Olek karsk.

Sõidan kodust ära.
Teatan edaspidi millal jälle wastu wõtan.

Dr. Leesment.

Otsitakse

korterit 3 toa ja köögiga. Teatada „Wirulase" tal. kas suusõnal ehk kirjateel.

Gümnasium: VIII ja VII kl. õp. annawad 3579

tundisid

Klasingi uul. (S. Tartu maantee ääres) nr. 3 a kort 2 Kõn. 4—7.

Suur must karwane

hoowikoer

ära joosknud, malgete käppadega ja rinnaestiga. Ära tuua ehk teatada Magdalena uul. nr. 7. Maenfaab tasutud

---

Tuba

ära anda kahele poissmehele, koos peale mööblitega. Ouna uul. nr 5, krt. 10. 3575

Mõis rentida.

Peterburist 2-tunniline raudteesõit. Peaasi piimatalitus, heinamaa, k... maa ja põld. Aadress: Преображенское Доктору Дидрахсъ.

Wäike maja
on müüa Wäiksel Amerika uul. nr 15.

Ilmus trükist:

Terwisehoiu raamat

Saksamaa riikliku terwishoiu komisjoni poolt kokku seatud.
Pildi-de piltidega ja Dr. J. Lang[illegible] eessõnaga. Hind 1 rubla.
„Teaduse" kirjastus Tallinnas

Mandoline õpetust

(algusõpetust noodi järele) antakse Liiwalaia uul. nr. 22, krt. 9 Rääkida igal argipäewal kella 5 peale

---

Puhtaid kaltsusi

ostetakse M. Antje trükikojas, Müürimahe uul. nr. 17.

Tallinna Eesti Kiriklikn Muusika selts

Kaarli, Jaani ja hr. Hackeri kooride laulujaid, kes oratorium „Requiemi" ettekandmisest osa wõtsiwad, palutakse **reedel, 25. juunil kell ½9 õhtul Toompeale.** Kaarli kirikuõpetaja tuppa tulla. 957.

Majad,

krundid ja talukohad on heade tingimistega müüa A. Leithammeli kirjatööde kontoris, Tallinnas, Kullasepa uul. nr. 8.

Soowitakse

maja

osta (alewis) K ... müüa, palutakse teatada Liiwalaia uul. nr. 22, krt. 9 kella 6 peale

---

Patent ja poolpatent wankri telged (asjid) metallist, (teras) rattad ratta battdashid ja wankri gummi rehwisid

soowitab odawalt

Johs M. Kruus

Suure Karja uul. nr. 6,

Ilmus trükist

Rahukohtu nuhtluse seadus.

Adwokat J. Karlson'i tõlkes. Hind 50 kop. „Teaduse" kirjastus, Tallinnas.

Gaasmotor

(Otto Deutz)

6 hob. jõuline, on kohe odawa hinnaga müüa. Küsida M. Antje trükikojast Tallinnas Müürimahe uul. nr. 17.

---

2 ülikonda 5 rubla 25 kop. eest.

Et meid rohkem wäi[illegible] saadame meie 12 rbl. asemel 5 rbl 25 kop. eest järgmised 2 tükikest ülikonna jaoks.
1) 4½ ars. [illegible] meeste rahwa ülikonna jaoks Prantsuse trikod, õige wastuwõtmat ja prakt[illegible] moodsas kirjas wälist riiet.
2) 8 ars. riie „Eria" [illegible] naisterahwa kleidi jaoks, õige moodsas ja ilus wälist riiet. Ära saatmine 35 kop. [illegible] 2 ehk rohkem paari tükkid wäljasaadetakse, ...is on saatmine meie kulul. Saadame posti kaudu järelmaksuga, ilma kõikidaha ja wastuwõtuga. Kui ei meeldi, wõtame tagasi. Tellimised adressida
Экспедиционному дому Бернштейнъ и Ко. Бѣлостокъ

Odawalt müüdakse

2 pruugitud **lokomobili**, üks 6 teine 8—10 hobuse jõul. Teine üks **naftamotor** 3 hob jõuline.
Küsida M. Kranits käest Kaupmeeste uul. nr. 6. 3361

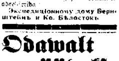

J. Bernsteini nahakauplus,
Karjawärawas nr. 20,
Tallinna klubi majas,
soowitab oma suurest tagawarast talla- ja pinsolinahka, säärenahka, woorsin'a, kinga ja kamassi peale sid meeste ja naisterahwastele kroom ja schewro nahad müütab ja prunelid. Kõiksugu rasaratsutaja ja naiskingsepade tarwitust, nahalakki, gummilososid jne.
Hinnad odawad ja kaup hea.
Jällemüüjatele head protsentid.

Welises wõtab
„Wirulase" ja „Oigust"
peale tellimisi wastu
hra J. T. Ilmberg. 601

Wabrik

saadab wälja kõige odawama hinnaga, 2 rbl. 75 kop. eest tükike, 4½ arsi. Inglise trikood, „Arkadia", tõreda meesterahwa ülikonna jaoks. Oboruse peale waatamata on riie wastupidaw ja silmapaistwa mõõtse wäljatöötusega. 2 arsi. lai. Ainult wabrik wõib niisuguse tühise hinna eest kauba wälja saata! Kui kaup ei meeldi, saadetakse raha tagasi. Ärasaatmise eest lisatakse 55 kop. (posti kulu) juurde. Kui 3 tükki tellitakse on saatmine meie kulul. Adress:
Фабриканту И. Бердичевскому, Бѣлостокъ. — И — 21.

E. Silbergi puusärgiäri

Suurel Karja uul. nr. 18. Tallinnas, Telef. 513
soowitab

puusärkisid

kõige lihtsamast kuni kõige toredamani. Metallsärgasid, särgade katusid, surnukuube, kingi, sukki, surnurõiwaid.
Kõiksuga puusärgitehteid,
marmaid, toosusid, puusärgi kriimi... ja talgu jne. 2335

Tänawu soowitan põllumeestele iseäranis häid

wiljapeksu-

masinaid

üks, kaks ja kolme hobuse jõulisi. 100, 115 ja 130 rbl. tükk ühes mõõtwärgiga. Ligemaid teateid: Веро, ...

T. Kangur

S. Oserowi puuwiljakauplus

soowitab wärskeid kirschisid, aiamaasikaid, õunu ja kõiksugu maiustusasju
Hinnad odawad.

Harjuwärawas nr. 45.

Kuld kaelakeste-sõrmuseid,
kuld ja hõbe meeste ja naisterahwa uurisid ja kettisid, kuld medalionisid, [illegible] ristisid, kuld- ja hõbe[illegible]sid, lipsunõelasid, manschettnööpisid, käewõrusid, peale selle weel hõbe thee- ja söömaluskaid, paberossitoosisid, theelaadisid, naisterahwa portmonesid ja kõiksugu hõbeasju müüb wäljamüügi hinnaga.
601 **M. Reismann'i** uurikauplus
Aguliste uul. nr. 6, aptegi wastas.

Ostke

Jalapalli mängu õpetus.

Paljude piltidega ja mängu plaanidega. Kokku seatud mängu algajatele ja edasiõppijatele.
Hind 40 kop.
„Teaduse" kirjastus. Tallinnas

Meie aegne

äriline elu

seisab reklame märgi all. Wististe wõib peale ajalehes kuulutamise ka weel mõni teine reklameabinõu täbtsaid tagajärgi tuua ja mõnikord ajalehe kuulutusest weel paremgi olla. Harilikult on see reklame siis niisugune, mis mõne iseäralise äri iseloadile kõige kohasem on. Aga üleüldiselt on

ajalehes ilmun kuulutus

asjatundjate arwates kõige sündsam abinõu, äri ümber laialist ostjate ringkonda koondada. Kes siis tõeste tubli ärimees tahab olla, see tutwustagu oma kaupa „Wirulases".

Kullamaa Sillal
wõtab
„Wirulase" ja „Oiguse"
peale tellimisi ja kuulutusi wastu.
kaupm. tütar neiu
Marie Moosberg.

Lihulas
wõtab
„Wirulase" ja „Oiguse"
peale tellimisi wastu.
J. Wanajani raamatukaupl.

Haapsdis wõtab „Wirulase" ja Oiguse, peale tellimisi wastu
hr. J. Laube

Juurus wõtab „Wirulase" ja Oiguse, peale tellimisi wastu
hr. Joh. Gerber.

Riia Kommerts-panga

Tallinna osakond

Wene uul. Postimaja wastas.

Põhjuskapital 5.000.000. rubla, tagawara kapital 1.225.000 rbl. müüb ja ostab igat seltsi wäärtpaberisid
Kupongid ja wäljaloositud paberid makstakse wälja
Wõtab wõiduloosi paberisi kinnitamiseks wastu.
Niisama wõtab ka kõiksugu wäärtpaberisi hoiule ja laenab wäärtpaberite wastu raha. Wõtab raha määratud aja ja jooksewa arwe peale wastu 2337-38

Pangamaja

Hoepener & Ko.

Tallinnas, Harju uulitsal nr. 33 (uues majas).
Ostab ja müüb iga seltsi wäärtpaberisi.
Maksab kupongid ja wäljaloositud paberid wälja.
Wõtab wäärtpaberid hoidmiseks wastu.
Laenab wäärtpaberite wastu raha.
Wõtab raha sissepanekuid wastu, jooksewal arwel ja aasta peale.

Moskwa linnas 1871 a. asutatud **tule wastu kinnitamise selts**

Wolga

wõtab tule wastu kinnitusi majade, mööblite, igasugu kaubakraami j. n. e. wastu
Agent **Hermann Schmidt**
Waksali uul. nr. 8a Jakobsoni m. Telefon nr. 193.

Tallinna Eesti Laenu- ja Hoiu-ühisus.

Ühisus algas oma tegewust 3. detsembril 1909 a.
Ühisus wõtab oma liikmete ja woeraste käest **raha hoiule** ja maksab **tähtajaliste hoiusummade** peale 5%, igal ajal wäljamõeldawate hoiuste eest 4½% aastas.
Laenab **raha** wälja ja wõtab laenude eest 6 kuni 6½% aastas.
Uute liikmete ülesandmist wõetakse ärituundidel wastu.
Ühisusel on praegu 324 liiget.
Hoiusummade intressidest ei wõeta **kroonumaksu**.
Ühisuse ärtegewus on kõiksuga **margi-, templi- ja wekslimaksust waba.**
Äritunnid on igal äripäewal, kella 10—2.
Äriruumid on Suurel Karja uul. nr. 3, Dr. Köhleri majas, teise korra peal (Tallinna Wastast. Kredit Ühisuse ruumides). **Juhatus**

Teie ei kahjatse seda iialgi

kui teie

õdede Böckleride

juurest, **W. Kal. uul. nr. 37** omale ostate. Et meie ainult seda raha eest müüme ja ise ka ainult sula raha eest sisse ostame, siis ütlete teie ka ise, et ülewal nimetatud lause õige on.

Alandatud hindadega
soowitab
Kunst La Fertè kwarts } **weskikiwisid.**
Naksos Shmirgel }
Materjali weskikiwide peale walamiseks.
Jonsdorfi weskikiwisid, weskiwärkisid
ja **walmis weskikiwisid. Rootsi naftamootorisid** jne.

J. E. Maultzsch.

Raatuse platsi ääres nr. 13, Tallinnas.

---

500 rbl. tasu

saab igaüks, kes selgeks teeb et alamal nimetatud 25 asjakonna hinnalist kasulist ja wäga huwitawat asja nendele määratud muinasjutulist odawat hinda wäärt ei ole. Nimelt 20 rbl. asemel ainult 5 rbl. 90 kop. Tellige siis näete! 1) Tore ja tugew meester. ehk naister. lahtine taskuuur, mustast Inglise terasest, paremat seltsi, ilusasti oksideritud, õhukene fasong, hoolega järel proowitud käik. 2) Meeste- ehk naister. uurikett uuest Ameerika kullast. 3—5) 3 hõbe brelokki 84 pr. „Usk," „Lootus" ja „Armastus". 6. 12) Uudis! plüüsist tore uutmoodi naister. käekotikene, kunstlise brongsist ilustusega, järgmiste wäljaõmblemiseks tarwis minewate asjakestega: a) sõrmkübar b) luust hegel nõel c) luust nõel aukude tegemiseks d) luust nõela toos, e) käärid f) 3 rulli mitmewärwilist siidi, 13) 6 sahtliga, tugewast wäljama nahast rahakott, kulla jaoks eraldi sahtel, mehaniline lukk ja sala sahtel stempli jaoks. 14) Kautshukist stempel tellija nime isa-ja perekonna nimega. 15) Pudel stempeli wärwi. 16) Tasku automatiline kinematograph brelok, 2 huwitawa naister. piltidega. 17—25) Hinnaline ja kasulik kingitus: terwe garnitur (w. pilti) a) meester. sõrmus „Duble", tore töö, Parisi fasong, eht järeltehtud kiwiga b) niisamasugune naister. sõrmus c) niisamasugune bross järeltehtud kiwidega ja naister. tore pea garnitur 6 isesuguse elewandi luust kummiga tuuleliselt wälja töötatud. Et mul kaup kõik esimestest hallikatest on, on mul wõimalus kõikidest odawamalt ja paremalt wälja saata ja suure läbimägi summa peale rehkendades määrasime uskumata odawa hinna: Ainult **5 rbl. 90 kop.** Kinnine meester. ehk naister. uur 24 kaassaadetusega 6 rbl. 90 kop. Saadetakse selsamal päewal wälja kui tellimine kätte jõuab, järelmaksu peale ja ilma ettemaksuta. Uurile antakse wastutus 6 a. peale kätte. Saatmine 60 kop., kesk Asiasse ja Siberisse 90 kop.
Tellimiste Adress: Экспортному дому А. Бузеръ, Варшава. Грибная ул. № 2 - 136. P. S. Kahtlust ei ole, sest kui ei meeldi maksame raha tagasi. Kirjad Wene ehk Saksa keeles M. и. Ко. В. 32582

Huwitaw uudis!

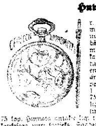

Wabetuseks kulduuride wastu, mis 200 r. maksawad, soowitame meie uuri „Setiesha" mis oma wälimuse ja toreduse poolest kulduuridest taha ei jää. Uuri kere on õhukene hõberubin oakiune ehk uuest Ameerika kullast mis kunagi oma esialgset wäljanägemist ei kaota, algupäraliste wäljapressitud tillekujutusega (waata pilti). Uur „Setieshja" eraldab ennast teistest uuridest oma õige käigu ja äratuse toreduse ja kunstlise wäljatöötamise poolest. Iuride peal käik ja 40 tunni jooksul 1 kord ülesse keerata. Sahtse uuri hind 3 r. 75 kop. 2 uuri 7 rbl. Kinnine, 3 kaaneka kaasliga uur 4 rbl. 75 kop. Niisamasugune kahtne ... uur 4 rbl. 75 kop. Kinnine ... 75 kop. Hinnata antakse ... tore kett uuest kullast, brelok ja leemänabelkoitsega uuri karpiks. Saadetakse wälja minuni peal järelmaksuga uurid järelmaksu peale ja ilma ettemaksuta, 6 a. peale wastutus.
Adress: Самаз [illegible] „ЧИНБЕР" A. ... Варшава. Хонная № 22-... Kirjad Wene ehk Saksa keeles. Мак ...

Lühike aeg ainult pool hinda!

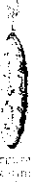

[illegible] ainult 4 rbl. 95 kop [illegible] ... Ameerika kullast ... Uudis! ... Wärwipadi ... Aasiasse 90 kop. Экспортному Дому А. Бузеръ. Варшава, Грибная ул. № 2 ... Мак-В43110
P. S. Kahtlust ei ole, kui ei meeldi, saadan raha tagasi. Kirjawahetus Wene ehk Saksa keeles.

Odawam ja kõikidest parem!

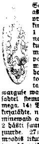

15 rbl. asemel ainult 4 rbl. 70 kop.

Saadame wälja 28 alamal nimetatud hinnalist asja (kõik esimest sorti preemiad): 1) Tore järelproowitud mustast terasest meester. anker-uurikiwide peal. „Patent" wabrikust, 36 tunni sees 1 kord üles keerata, wastutus 6 a. peale ehk ka naister. uur (tsilinder). 2) Ameerika uuest kullast ehk ehk nikkist uurikett. 3) Brelokk kinematograph huwitawate pikant piltidega ehk kompas. 4) Seemisnahast kott uurile. 5) Kuldsõrmus 56 pr. ehk briljandiga ehk ehk „Solingen" habemenuga Inglise terasest. 6—9) Nahast tasku toolett kotikene 4 tarwilise asjaga. 10) Nikkel tasku kirjutusenõud, 4 asja. 11) Kaitserist uuri warguse wastu. 12) Nahast wäljamaa rahakott 6 sahtliga, 1 mehaniline sahtel stempli jaoks. 13) Stempel tellija nime, isa- ja perekonnanimega. 14) Pudel stempliwärwi. 15) Kodune trükikoda „Abi", 120 Wene kirjatähte, numbreid ja kirjamärkisid. 16) Täieline kogu trükikojale tarwis minewaid asjakesi ühes toosiga. 17) Ameerika stereograph-panorama, 2 hästi suurendawa klaasiga. 18—25) 8 huwitawat kabekortset pilti hinna juurde. 27) Dr. Kochi sigariots kahjuta suitsetamise jaoks. 28) Nikkelt moodis iluloos. Kõik ainult 4 rbl. 70 kop. Niisamasugune kinnine meester. ehk naister. uur ühes kõigi kaasandetustega 1 rbl kallim. Tellimisi täidetakse kohe järelmaksu peale ja ilma ettemaksuta. Saatmine 55 kop. (Siberisse 90 kop. Adress: Домъ часов. Т-во „Вюрерхъ", Варшава, Панская 39, отд. 6. Hoidke haldade ja kõlbmata järelegemiste eest. Kui ei meeldi, wõetakse tagasi 2499 ПЛЯВ5153

Saapa-kauplus K. Kask,

Wäike Karja ja Tauna uul. nurgal,
soowitab suures walmisalikus meeste laabud paremates materialist ja oma töökoja wal[illegible] müüdud **saapaid ja kingi. St. Peterburi gummikalossid,** head **kaswamaaret, nöörisid, mantsaid, traesid, slipsusid, traksid, sokkisid**
Hinnad kõige odawamad
Kauba headuse eest täielik wastutus.

Teaduse kirjastus, Tallinnas,

soowitab kirjandusesõbradele:

A. Damaschke. Rogukondlise omawalitsuse ülesanded. Eestistanud cand. jur. **K. Päts**	100	kop.
J. Reinthal. Peter Paul I. tema elu ja surm.	25	„
Professor **Dr. Dodel.** Talupojad, tõõliied ja õpetlaied	40	„
Kowalewski Piibel ja teadus. Piibel ja teadus	30	„
Dr **Reguault.** Prostitution (Porduelu) Tema ajaloolne arenemine ja praegune seisukord	60	„
Carneri. Meie aja inimene. Tõlkinud W. Grünfeldt.	40	„
J. R. Kurat. Tõne sündimine, elu ja surm.	30	„
Dr. **Strecker.** Jumal ja hing	20	„
Dr. **Schueheu.** Jeesuse kannatamine	20	„
Kautsky. Ruskorra arenemine Lääne-Europas	20	„
Dr. **Wierry.** Raamatus terwishoid Õpetus, kuidas wanemad õnnid kaitseda ja iseäranis head wälimust saada	50	„
Ellen Key. Ema ja laps	20	„
Wolkenstein. Põhja-Ameerika Ühisriigid	20	„
George. Ema ei pea mitte warastama.	10	„
Tulgu meile sinu riik	15	„
Professor **A. Menger.** Uus kõmbeõpetus	40	„
Rahwapoliitik	30	„
Professor **Timofejew.** Wenemaa riigiwalitsus ajalugu	30	„
A. Petritschehem. 300 aastat Wenemaa ajaloost (1606.—1906.)	40	„
Professor Dr. **Büchner.** Wõitlus elu eest	30	„
Kohtupidamine I. riigiwolikogu saadikute üle Wiiburi ülestõuse asjus	30	„
Dr. **Taiber.** Kas teadus wõi usk?	20	„
Mait Metsanurk. Wabesaare Willem. Huwitaw jutustus külaelust	60	„
L. Andrejew. Pimedus	20	„
Saatana lapsed	55	„
Terwisehoiu raamat. Kokkuseatud Saksamaa riikliku terwishoiu ameti poolt.	150	„
Dr. **Bentowin.** Nendest, kes oma ihuga kauplewad	70	„
Lunkewitsch. Õpetlikus raamatus. Piltidega	50	„
Dr. **D. Strauss.** Uus ja wana usk	50	„
Teaduslik kriitika Kristuse imetegude üle.	50	„
Dr. **E. Zeden.** Ühised haigused	25	„
A. Lopuhin. Wene politsei olewik ja tulewik.	15	„
Professor **Meier.** Gin maa ja meresaadade peal ja tema loomuline lõpp.	45	„
Kuda wõib inimese iseloomu tunda.	50	„
Kr. L. Tolstoi Mõtted elust	20	„
Sewastopoli ümberpiiramine	20	„
Wiimased peatükid elutaamatust. Armastus, surmahirm ja kannatus.	30	„
Minu patutunnistus	20	„
Blumenthal ja Kadelburg. Hans Hõbawares. Naljamäng III. waatuses.	50	„
Mait Metsanurk. Uues korteris. Naljamäng ühes waatuses.	25	„
J. Mändmets. Ema. Kurbmäng neljas wai.	50	„
L. Przybyszewski. Lumi. Nelja järguline draama	60	„
Okkultismuse saladused	30	„
Suur Saksa keele iseõpetaja. Kokku seatud kõige uuema Ameerika õpewiisi järele	75	„
L. Tolstoi. Armastus ja surmahirm	16	„
Meesterahwas ja naisterahwas	30	„
Hüpnotismus. Täielik kunstnikule juhatamise kursus, paljude pilt.	70	„
Jalapalli mängu õpetus algajatele ja edasiõppijatele. Piltidega	40	„
Professor **Ostwald.** Keemiakool. Esimene üleüldine jagu.	100	„
P. Miller. Minu süstem. Seda raamatut on enam kui 800.000 eks. Wiie parimad keeles ilmale lastud. 50 piltiga.	50	„
A. Kaufmann. Kroonitud wang	50	„

Saada igast raamatukauplusest. „Teadus", Tallinnas.

Trükitud M. Antje trükikojas. Tallinnas.